

Sonja Malovrh

OB RAZSTAVI:

MOJA JE PESEM!

Ob 100-letnici rojstva pesnice in pisateljice
Marije Brenčič Jelen (1919–2000)

Marija Brenčič okoli leta 1937.

Avtorica razstave:

Sonja Malovrh

Urednica razstave:

dr. Katarina Oblak Brown

Sodelavci:

Marija Jelen, Blaž Jelen in drugi družinski člani Marije Brenčič Jelen,
Jože Brenčič, Jože Malovrh, Janez Žitko,
mag. Tatjana Oblak Milčinski.

Fotografije:

iz družinskih arhivov Marije Brenčič Jelen,
Franc Brenčič, Foto Tischler,
Janez Žitko, Sonja Malovrh in drugi.

Oblikovalka: Milena Oblak Erznožnik

Tisk: Studio Zenit

Razstavo so pripravili:

Muzejsko društvo Vrhnika
(predsednica dr. Katarina Oblak Brown),
Cankarjeva knjižnica Vrhnika
(direktorica Sonja Žakelj),
Zavod Ivana Cankarja Vrhnika
(direktor Boštjan Koprivec).

Odprtje:

Cankarjev dom na Vrhniki,
22. januar 2019

Gostovanja:

Podlipa (22.–24. februar 2019),
Muzej Velenje (7. marec–14. april 2019),
Knjižnica Velenje
(4. november–31. december 2019).

Slovenska pesnica in pisateljica

Marija Brenčič se je rodila 28. januarja 1919 v Podlipi pri Vrhniki, po domače pri *Gojerju*, očetu Francu Brenčiču (roj. 28. 1. 1875, umrl 4. 12. 1937) in materi Mariji, roj. Cankar, iz Smrečja (roj. 3. 3. 1880, umrla 12. 2. 1958).

Gojerjeva domačija s hišno številko 33, prej 2, je stala ob glavni cesti, nad potokom Podlipščica, nedaleč stran od vaškega jedra. Domačija je leta 1824 premogla večjo zidano hišo in na nasprotni strani ceste majhno fužinarsko stavbo s hlevom, podom, majhno kuhinjo in sobico. Poleg je bila zidana sušilnica sadja in kozolec. Do konca druge svetovne vojne so imeli pri hiši statve za tkanje platna. Tkali so za sovaščane in prebivalce okoliških vasi.

Gojerjev kozolec, leta 1990.

Gojerjeva hiša, v sredini Mevlova hiša, v ozadju Mevlov kozolec, ok. l. 1937.

Razglednica, Podlipa leta 1939.

Podlipščica pod Gojerjevo domačijo, kjer so perice splakovale perilo, med letoma 1935–1940.

Družina Brenčič – Gojerjevi: z leve sin Jože, oče Franc, mati Marija, v naročju hči Marija, hči Cilka, zadaj sin Franc, leta 1920.

Marijina stara starša po očetovi strani sta bila Andrej Brenčič, roj. 18. 11. 1839 v Podlipi, in Frančiška Leskovec, roj. 21. 1. 1846 v Zaplani. Poročila sta se 4. 2. 1874 in nato živela v Podlipi. Stara starša po materi sta bila Jožef Cankar, Žagarjev iz Smrečja, roj. 20. 3. 1841, umrl 6. 1. 1927, in Uršula Žakelj, Kosova iz zaselka Kajndol v Smrečju, roj. 16. 10. 1848, umrla 11. 12. 1917. Po poroki, ki je bila 24. 5. 1869, sta živela na njenem domu v Kajndolu.

Zakonca Marija in Franc Brenčič sta si v skromni hiši pri Gojerju ustvarila dom in družino. V zakonu se jima je rodilo sedem otrok:

Franc Brenčič, 22. 11. 1904 – 1945,
 Marija Brenčič, 22. 1. 1906 – 25. 4. 1906,
 Marija Brenčič, 16. 12. 1906 – 16. 12. 1906,
 Cecilija Brenčič, 14. 11. 1907 – 3. 9. 1975,
 Anica Brenčič, 31. 10. 1910 – 26. 7. 1911,
 Jože Brenčič, 9. 4. 1913 – 12. 11. 1996 in
 Marija Brenčič, 28. 1. 1919 – 21. 3. 2000.

Portret Marije Brenčič, okrog leta 1938.

Otroštvo in mladost

Marija, rojena kot sedmi otrok v družini, je bila zvedava in nadarjena deklrica. V podlisko ljudsko šolo je začela hoditi leta 1924, ko ji je bilo komaj pet let. Kot je zapisala sama, je znala brati že prej. Naučila se je iz starega abecednika, ki je bil natisnjen še v Avstriji. Doma je imela še avstrijsko računico, Zgodbe svetega pisma, staro tablico, leseno puščico in platneno torbo; za eno krono je kupila le še »kamenček« (pisalo) in to je bilo dovolj za začetek šolanja. Z odliko je opravila vseh osem razredov in odraščala v skromno in preprosto dekle.

Staršema življenje ni prizanašalo. Že v zgodnjem obdobju zakona sta izgubila tri hčerke – Marijine sestre. Vse tri so umrle v prvem letu starosti. Oče je kmetoval, bil tesar ter krovec in v zimskem času tkal platna. Pri tem mu je pomagal najstarejši sin Franc. Ko je nastopila pomlad, je šel za službo ter delal kot zidarski pomočnik. Včasih je bil po cel teden zdoma. V prvi polovici 20. stoletja je pisal podlipske anale.

Mati je gospodinjila, delala na polju ter njivi in skrbela za družino. V veliko pomoč ji je bila starejša hči Cilka, ki je poleg drugega dela pazila skoraj dvanajst let mlajšo sestro Marijo. Živelii so skromno. Nekaj denarja so si prislužili s prodajo domačih pridelkov na Vrhniki.

Ročnik:	I. II. III. IV.											
Odbitek:	I. II. III. IV.											
Usta stopnje:	I. II. III. IV.											
Šolsko leto:	I. II. III. IV.											
Pojanje:	I. II. III. IV.											
Valenje:	I. II. III. IV.											
Pridanost:	I. II. III. IV.											
Varnost:	I. II. III. IV.											
Obzornje:	I. II. III. IV.											
Pisanje:	I. II. III. IV.											
Ustni jezik:	I. II. III. IV.											
Šolske ureditve:	I. II. III. IV.											
Redovnost in moravsko oblikovanje:	I. II. III. IV.											
Naravni nauk in ekonomsko:	I. II. III. IV.											
Zgodovina in geografija:	I. II. III. IV.											
Priredila in priredila:	I. II. III. IV.											
Pisanje:	I. II. III. IV.											
Pojanje:	I. II. III. IV.											
Tiskovništvo:	I. II. III. IV.											
Delila notne dela:	I. II. III. IV.											
Delila notne dela:	I. II. III. IV.											
Naravni predmeti:	I. II. III. IV.											
Financijska oblika glasbenih tehnik:	I. II. III. IV.											
Število izvajanih delil:	I. II. III. IV.											
Število izvajanih delil:	I. II. III. IV.											
Število izvajanih delil:	I. II. III. IV.											
Datum izvedbe izkusa o spretnosti, odgovornosti, učinkovitosti, izkusa za praznik v matematično (aritmiko) šolo:	I. II. III. IV.											
Za praznik spretnosti, notranje razpoloženosti:	I. II. III. IV.											
Šolski učitelj (šolski učitelj):	I. II. III. IV.											

Šol. spričevalo Marije Brenčič od l. 1925 do 1928.

Marija Brenčič s sestro Cilko, okoli leta 1935.

Mati Marija Brenčič – Gojerjeva, leta 1950.

Zaradi hude krize, ki je nastopila leta 1929, se pridelkov ni dalo več prodajati. Odslej so jih porabili v domačem gospodinjstvu in posledično nekoliko bolje živeli.

Leta 1937 je oče umrl. Kmetijo je prevzel prvorojenec, sin Franc. Delal je na kmetiji, kril slamnate strehe ter opravljal priložnostna dela.

Bil je vsestransko kulturno in družbeno dejaven: fotograf, tajnik Gasilskega društva, bralec družbeno-javnih obvestil, dramski igralec, knjigovez, pritrkovelec, opravil je režiserski tečaj in kar dvanajst let z velikim uspehom režiral ljudske igre, v katerih sta nastopala tudi Marija in brat Jože. Igrali so v Podlipi in njeni okolici.

Marija Brenčič z bratom Francem, leta 1935.

Marija Brenčič z bratom Jožetom, leta 1938.

Brat Franc Brenčič v Podlipi okoli leta 1940.

Srečanje z Antonom Jelenom

Poleti leta 1937 sta bili v Slovincu objavljeni fotografija in pesem avtorice Marije Brenčič, *Naš teliček*, kateri je opazil drevesničar Anton Jelen iz Šentilja pri Velenju. Z motorjem se je odpeljal v Podlipo in tam spoznal mlado pesnico Marijo, polno domišljije in zavzeto za pisanje.

V družini Antona Jelena je bilo veselje do sadjarstva prirojeno. Njegov oče je bil kmet in občinski svetovalec, mati pa kmetica z izrednim čutom za pomoč ljudem v stiski. Stric Matija Jelen je bil vodja sadjarske šole na Ptuj. Drevesnico je zasadil v Novi Cerkvi, kjer je služboval ter še druge. Anton, ki se je rodil 4. 1. 1907 v Šentilju, je rad zahajal k stricu in se pri njem učil cepljenja sadnih drevesc in drugih sadjarskih veščin. Pri dobrih 12-tih letih, v sezoni 1919-1920, je prvič zasadil svojo drevesnico. Posadil je okoli 200 divjakov sadnega drevja. Od svojega trinajstega leta je z vso ljubeznijo opravljal sadjarsko delo. Ko je odslužil vojaščino in končal Kmetijsko šolo v Šentjurju, je odšel v Sadjarsko in vinarsko šolo v Maribor, po končanem šolanju pa se povsem posvetil drevesnici.

Pisal je strokovne prispevke za časnike, predaval na sadjarskih tečajih in bil tajnik drevesničarskega odseka za Dravsko banovino. Leta 1924 je prejel prvo priznanje za sodelovanje na sadjarski razstavi v Šmartnem ob Paki, pozneje jih je sledilo še več. Izdal je cenik o vrstah sadnega drevja, vinskega trsja in vrtnic. V času Kraljevine Jugoslavije je opravljal delo kontrolorja kakovosti sadja, namenjenega za izvoz pri podjetju Škerl Zoran - Zagreb, Trgovina južnog voća na veliko.

Naš teliček. Slovenec, 11. 7. 1937, štev. 155.

Leta 1935 je gojil že okoli 30.000 mladih sadnih drevesc, poleg še sadike vrtnic in vinskih trt. Ker težka in ilovnata šentiljska zemlja ni dala zadostnega zaslužka, je imel drevesnice še drugod po Šentilju, na Ponikvi, v Velenju, na Selu, v Šaleku, na Polzeli in v Šmartnem pri Slovenj Gradcu. Pri napornem delu v sadovnjakih so mu pomagali domači, sorodniki, med njimi zlasti mož njegove tete Elizabete - Valentin Dolinšek ter najeti vaščani.

Marija Brenčič v Močilniku na Vrhniku pri kipu Antona Puščavnika, leta 1938.

Anton Jelen in Marija Brenčič na Mali Loki, med letoma 1938–1939.

*Tod, kjer Slovenci smo doma,
pred vsako hišico cvete
prelepa roža – gartroža.*

*Med listi zelenimi češnja žari,
žare hrepeneče otroške oči
in drobna ročica se stega po nji ...*

Anton Jelen v drevesnici, leta 1973.

*Anton Jelen je bil drevesničar po poklicu in poklicanosti. Njegovi cilji so bili višji. Sodi-
jo tudi v današnji čas. Nenehno pomlajevanje narave s sadnimi drevesi je pomembno poglavje v ekologiji.*

Anton ni izkazoval pripadnosti le do zemlje, trsa, vrtnic in sadnih dreves, bil je tudi velik človekoljub, publicist, fotograf, dramatik, pisateljsko razgiban in pobudnik kulturnega življenja v Šentilju. Od leta 1928 do 1990 je pisal črtice, v katerih je opisoval svoje bogato življenje, ljubezen do gojenja sadnega drevja ter razmere v vojnem in povojnem obdobju, ko oblast ni imela razumevanja za težave in stiske malega človeka. V nadaljevanjih so bile objavljene v Kmečkem glasu pod naslovom *Moj križev pot*.

Napisal je dve igri: *Strah v Kožlju* in *Elektriko hočemo*.

Umrli je v 86. letu starosti, 17. 10. 1992, na svojem domu v Šentilju pri Velenju (Arnače 23). Po smrti so otroci na njegovo željo izbrane črtice izdali v knjigi pod istim naslovom *Moj križev pot*, ki je leta 2001 izšla pri založbi Kmečki glas.

Leta 1993 mu je Skupščina občine Velenje za življenjsko delo in pomembne dosežke posmrtno podelila Grb občine Velenje, ki ga je prevzela njegova žena Marija Brenčič Jelen.

Vse, kar je ustvarjal, je rastlo kot drevo in doseglo svoj vrh v zreli starosti.

Nasad vrtnic, v ozadju sadike sadnih drevesc (Dola), Šentilj, leto 1980.

Letak za ljudsko igro Strah v Kozlju, leta 1975.

Antonu Jelenu posthumno podeljen Grb občine Velenje, leta 1993.

Anton Jelen, Moj Križev pot, izdano leta 2001.

Poroka in družina

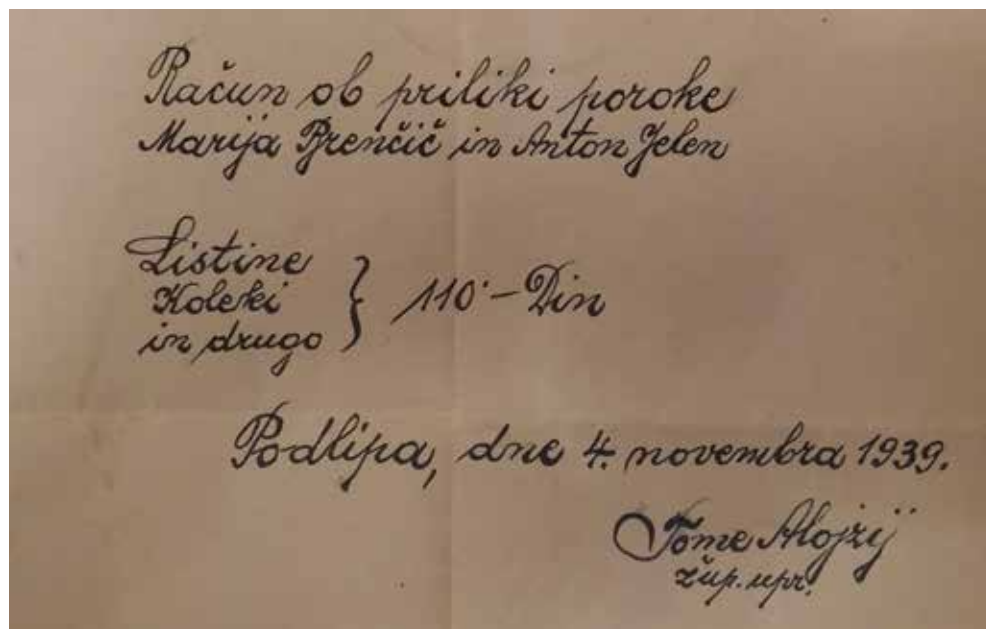
Marija Brenčič in Anton Jelen sta se poročila 5. novembra 1939 v malološki Plečnikovi kapeli.

Poročil ju je stolni dekan, skladatelj dr. Franc Kimovec iz Ljubljane, ki je še istega dne izdal potrdilo o poroki z namenom znižane vožnje po železnici. To je bila prva poroka v tej grajski kapeli v času Banovinske kmetijsko-gospodinske šole. Dr. Kimovec je bil pozneje, leta 1940, boter prorojenki Hedviki.

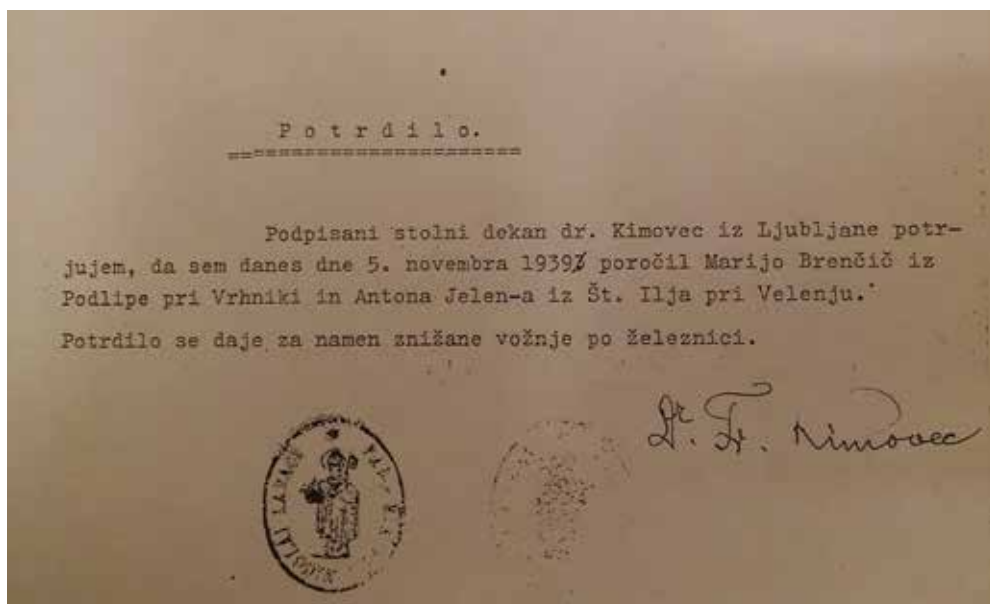
Župnijski upravnik Podlipa, Alojzij Tome, je ob poroki Marije Brenčič in Antona Jelen, 4. 11. 1939 izdal račun za listine, koleke in drugo v višini 110 DIN.

Poroka Marije Brenčič in Antona Jelen, 5. november 1939.

Račun za stroške poroke Marije Brenčič in Antona Jelen, leta 1939.

Potrdilo za znižano vožnjo po železnici ob poroki, leta 1939.

Koča, prvi dom zakoncev Marije in Antona Jelena, Arnače – Šentilj pri Velenju, pod cvetočim drevesom mama Marija, sin Tonček in hči Hedvika, leta 1944.

Mariji je poročno balo, domnevno iz sredstev štipendije, pomagala oskrbeti učiteljica Hedvika Puntar.

Po poroki je odšla na moževo domačijo h Klemšetu v Šentilj pri Velenju. Ker so v stari hiši poleg ovdovele matere živeli še Antonova neporočena brata Ivan in Martin ter sestra Jožefa, sta si uredila dom v leseni hiški, ki so jo imenovali koč. Leta 1947 sta prevzela kmetijo.

Mož se je poleg drevesničarstva ukvarjal še z gozdarstvom, živinorejo in s poljedelstvom, Marija pa je bila žena, mati, gospodinja, sušila sadje ter trdo delala na kmetiji. Prodajala je sadike sadnih dreves, grozdnega trsja in vrtnic, pa tudi sadje in druge domače pridelke.

Z možem je sodelovala na sadjarskih razstavah, katere je običajno literarno obogatila z branjem svojih pesmi ter se v javnosti družbeno in kulturno udeleževala.

Omara za umivalnik, del Marijine bale.

Marija Brenčič Jelen v kleti z jabolki, okoli leta 1970.

Prizadevala si je za izboljšanje položaja kmeta ter enakopravnost kmečke žene in za uveljavitev kmečkih pokojnin, do katere bi bili upravičeni vsi člani družine, ki so delali na kmetiji. Te ideje je predstavljala na več zborovanjih in tako tudi ozaveščala kmečke ljudi.

Medtem so se rojevali otroci: Hedvika, roj. 16. 9. 1940, Anton, roj. 28. 3. 1942, Janez, roj. 25. 7. 1944, Marija, roj. 1. 6. 1946, Florijan, roj. 29. 4. 1948, Franc, roj. 7. 11. 1950, Jože, roj. 20. 12. 1952, Blaž, roj. 13. 1. 1955 in Ivanka, roj. 10. 1. 1958.

Ker je bila kočja majhna in v njej ni bilo prostora za številno družino, so starejši otroci izmenjaje spali in se zadrževali tudi pri moževi materi v stari zidani hiši, ki je stala blizu kočje.

Izbrali so si različne življenjske poti; se izobraževali, našli ustrezno delo in si večina od njih ustvarili družino. Kar šest jih je šlo po očetovi poti in so ostali tesno povezani z obdelovanjem zemlje.

Marija Brenčič Jelen s prvorojenko Hedviko, leta 1941.

Marija Brenčič Jelen pri delu, okoli leta 1970.

*Zvezde zlate bi objela,
jih pobožala z rokami,
na oblak srebrn bi sela
in igrala se z gorami.*

*Tam v najglobljem dnu bi morskem
svetlih biserov nabrala,
v črnem bi prepadu gorskem,
si zakladov poiskala.*

*Pa sem reva kot ukleta
na to zemljo prikovana,
kakor ptica sem ujeta –
samo pesem mi je dana.*

Mama Marija Brenčič Jelen s sinom Antonom
in oče Anton Jelen s hčerko Hedviko, leta 1943.

Družina Jelen. Levo spredaj: v naročju hči Ivanka, sin Blaž, sin Jože, levo srednja vrsta: sin Franc, mati Marija, oče Anton, sin Florijan, levo zadaj: hči Marija, sin Janez, hči Hedvika, sin Anton, leta 1958.

Hedvika je zaključila ekonomsko srednjo šolo. Zaposlena je bila v Tovarni gumiranelega papirja in na Komunali v Velenju. Živi v Šentilju, ima tri otroke in sedem vnukov.

Anton je postal hmeljar. Deset let je bil v Avstraliji, nato se je vrnil v rodni Šentilj in živi v domači hiši.

Janez je postal teolog, duhovnik salezijanec. Služboval je v Sloveniji in Srbiji. Sedaj živi v Mužlj pri Zrenjaninu, Vojvodina, Srbija. Je literarno ustvarjalen, napisal je štiri knjige pridig in več člankov.

Marija je inženirka agronomije. Zaposlena je bila na Komunali in Občini Velenje. Stanuje v Velenju, Šalek. Piše članke in jih objavlja v različnih časopisih.

Florijan je inženir agronomije in je prevzel domače posestvo v Šentilju, kjer z družino tudi živi. V zakonu se mu je rodilo šest otrok (eden je umrl) in ima devet vnukov.

Franc je električar. Zaposlen je bil v Rudniku lignita in v Gorenju v Velenju in živi v Šentilju. Ima tri otroke in sedem vnukov.

Mama Marija Brenčič Jelen, hči Ivanka, oče Anton Jelen ob vrtnicah pred domačo hišo, leta 1976.

Pod kostanjem za Hedvikino hišo. Z leve: hčerke Marija, Ivanka, Hedvika in mama Marija Brenčič Jelen, leta 1996.

Jože je končal Kmetijsko šolo v Šentjurju pri Celju in Strojno kmetijsko šolo v Mariboru. Leta 1972 je postal poklicni voznik. Zaposlen je bil pri Kmetijski zadrugi, v Vengradu in v Domu kulture Velenje. Stanuje v Velenju in ima tri otroke.

Blaž je industrijski oblikovalec – likovni tehnik. Končal je Kmetijsko šolo v Šentjurju pri Celju in Šolo za oblikovanje v Ljubljani. Zaposlen je bil v tovarni Gorenje v Velenju. Stanuje na Polzeli in ima dva otroka. Piše poezijo, članke ter ilustrira.

Ivanka, redovna sestra Vesna, je profesorica angleščine in nemščine. Službovala je v Gimnaziji v Vipavi, na Radiu Ognjišče in sedaj na Družini. Stanuje v Kranju.

V času vojne

V nedeljo, 22. julija 1941, sta ob pol dveh ponoči prišla nemško govoreča vojaka aretirat mlado družino Jelen, očeta Antona, mater Marijo in 9-mesečno hčerko Hedviko. Na hitro so morali zapustiti dom. S seboj so smeli vzeti le majhno culico. Še predno so jih izselili, so si smeli v spremstvu vojakov ogledati njivo na Grobljici, kjer je rastlo 3000 pokončnih in zdravih vrtnic, ki so prav v tem času najlepše cvele. Nato so bili odpeljani v Meljsko vojašnico v Maribor na zaslišanje. Na zaslišanju so nemški vojaki izvedeli, da zakonca nista dediča kmetije in da živijo skupaj z dvema bratoma in sestro. Za mlado dru-

žino se je zavzel vojak Josef Hummel, Avstrijec po rodu, ki je družino aretiral. Pri nemškem poveljstvu je preprečil, da bi jih odpeljali v Slavonsko Požego, kamor je bil transport namenjen. Po njegovi zaslugi so jih vrnili nazaj v Šentilj. Takrat sta mlada zakonca občutila, kot da je na svetu le dvoje vrst ljudi: so slabi in dobri. Ta dogodek je družino globoko zaznamoval, predvsem ženo Marijo, ki je bila tedaj v pričakovanju drugega otroka.

Prav tako jo je za celo življenje zaznamovala smrt brata Franca, ki je bil leta 1945 žrtev poveljnih pobojev. Povezanost z Josefom Hummlom in njegovo ženo so ohranjali vse do leta 1956, ko je Josef Hummel umrl.

Dom Marije Brenčič – pri Gojerju v Podlipi – risba.

Cilka Brenčič na kolesu pred cerkvijo sv. Lenarta na Vrhniki, okrog leta 1940.

Podobi Gojerjeve domačije – Marija Brenčič Jelen na obisku, okrog l. 1993.

Po smrti brata Franca so se leta 1955 nepremičnine Gojerjeve domačije delile na mamo Marijo, hčerko Cecilijo - Cilko, sina Jožeta in hčerko Marijo Jelen. Ker si je Cilka pri padcu poškodovala hrbtenico in postala hroma, so zanj skrbeli v domu upokojencev na Vrhniki. Za mlajšo sestro Marijo in staro mamo je nato skrbela Cilkina hči Anica.

V obdobju med 1950 in 1960 se je hiša začela podirati in postala nevarna za bivanje. Občina je izdala odlok o izselitvi, zato so se vsi preselili v poslopje nad potjo, kjer so bili pod isto streho hlev, kuhinja in sobica. Leta 1958 je stara mati umrla. Ko se je Anica poročila z Janezom Žitkom, so se skupaj s sestro Marijo

preselili na Vrhniko. Od domačije in bajte, ki so jo postavili pred letom 1869 in sta se dokončno zrušili po letu 1966, so vidni le še ostanki temeljnega zidu.

Marija med vojno ni pisala. Na pogosto vprašanje, zakaj v času vojne ni pisala, je imela vedno pripravljen odgovor: »*Kadar orožje govori, duh molči*«.

Po vojni je pisala za Verski list lavantinske škofije, ki pa so ga kmalu ukinili. Pozneje se je le redko oglašala. Objavljala je v Družini in kasneje v Kmečkem glasu. Pesmi so bile večinoma verske vsebine, pod katere se ni podpisovala, ali le z začetnicami imena.

Kasnejša leta

Marija Brenčič Jelen je leta 1957 prebolela srčni infarkt. V naslednjem letu je rodila še zadnjega otroka, deklico Ivanko, kar jo je še dodatno izčrpalo. Po letu 1960 ji je začelo zdravje slabeti in težjega dela na kmetiji ni več zmogla opravljati. Zdravniško osebje ji je priporočalo letno vsaj nekaj dni oddiha v obmorskih krajih, kamor je rada zahajala, saj se je tam dobro počutila. V obdobju njenega slabšega počutja so leta 1964 podrli staro domačo hišo (zgrajena leta 1881). V istem letu so na tem mestu zgradili novo in se iz kočje preselili vanjo. Tega leta jim je huda zmrzal uničila večji del pridelka sadnih sort. Obrodile so le pozno cvetoče sorte jabolk, ki pa so jih zaradi splošnega pomanjkanja sadja uspeli dobro prodati.

Rušenje stare hiše Klemšetrovih, v ozadju nova gradnja, Šentilj, leta 1964.

Novi dom Klemšetrovih, Šentilj, zgrajen leta 1964.

Marija Brenčič Jelen, v ozadju domača hiša v Šentilju, cvetoči jasmin in njen avto Zastava Yugo, leta 1995.

Zlata poroka zakoncev Jelen z družino pred domačo hišo v Šentilju. Levo spredaj: Blaž, Marija, Franc, s. Vesna. Levo zadaj: Hedvika, Anton, Janez, mama Marija, oče Anton, Florijan, Jože; leta 1989.

Da so dela na Klemšetovi domačiji tekla naprej, so pomagali otroci in sosedje. Še zlasti najstarejša hči Hedvika, katera zaradi pomoči na domu ni mogla nadaljevati šolanja. Marija je leta 1973, pri svojih 54 letih, naredila vozniški izpit.

V svoj rojstni kraj je odtlej prihajala večkrat ter hkrati obiskala po več sorodnikov in prijateljev ter jim pogosto prinašala sadje iz domačega sadovnjaka. Z možem, ki ji je vseskozi stal ob strani in bil dober oče njunih otrok, sta leta 1989 v cerkvi sv. Brikcija v Podlipi, obhajala zlato poroko. Slovesnosti so se poleg drugih sorodnikov in domačinov udeležili vsi njuni otroci in pri obredu v cerkvi tudi sodelovali.

Marija Brenčič Jelen z možem Antonom, z roko v roki pod domačo hišo v Šentilju pri Velenju, leta 1990.

Slovo

Jeseni leta 1992 ji je umrl mož, ki ji je bil v oporo vse dni skupnega življenja. Žalost, ki se je naselila v njeno dušo, je pripomogla, da ji je srce nezadržno pešalo. Ni več hodi-la pred hišo, svoj vrtiček posajen s pisanim cvetjem je opazovala le skozi okno. Pozimi leta 2000 je napisala še zadnjo pesem, ki jo je posvetila osebni zdravnici.

Potem je za vedno odložila pero in utihnili je njen pisalni stroj.

*Kam nas pripeljala ta težka,
nevarna življenja bo pot,
nikamor drugam kakor k Bogu,
ker on je povsod.*

*Nekega jutra ni več slišala čebljanja ptic
na češnji pred hišo.*

Umrla je v domači hiši, na prvi dan pomladi in na svetovni dan poezije, 21. marca 2000. Pokopana je v družinskem grobu Klemšeto-
vovih na pokopališču v Šentilju pri Velenju.

Marija Brenčič Jelen na svojem domu v bolniški postelji s sinom Janezom, leta 1999.

Družinski grob Klemšetovih v Šentilju, leta 2018.

Pesništvo

Že v ranem otroštvu, ko je komaj znala zlogovati posamezne črke, je sestavljala pesniške rime in jih povezala v pesmi. Njene prve tri pesmi so bile: Večna luč, Zelenje in Umetnik.

Besedilo njene prve pesmi:

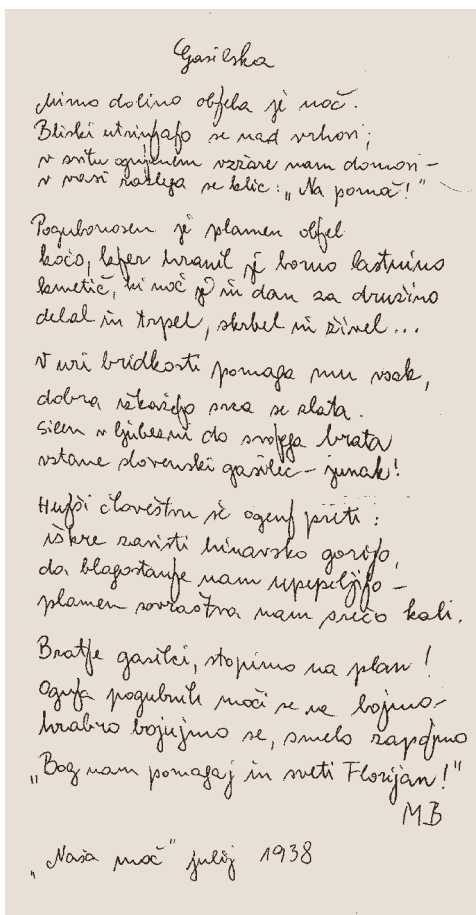
*Večna luč nam v cerkvi sveti,
lepa je kot sonca žar,
ko gori pred tabernakljem,
mašnik drag daruje dar.*

Nekaj prvih pesmi je sežgala in tudi o tem napisala pesem.

*Pesmi, moje prve pesmi
sem sežgala -
niti ena črka ni od
vseh ostala ...*

Tudi kasneje je svoje misli in občutja prepletala v verzih in jih oblikovala v številne pesnitve. Snovala je pesmi z lepim akrostihom, sonetni venec, vinjeto, idilo, gloso ... Novinarji so o njej pisali, da je bila *predana slovenski zemlji in vsemu, kar je dobro in sveto. Kakor vsaka mladost, je bila tudi njena polna sonca in senc. Na trenutke je iz njene čiste duše vrel življenjski optimizem in jo dvigal do nebes, spet drugič se je prepuščala malodušju, ki jo je upognilo do črnih tal.*

V mladosti ji je bil brat Franc (sestra Marija ga je imenovala Frence) edini mentor, ki mu je zaupala in edini kritik, ki ga je dosledno upoštevala. Učil jo je tudi foto-

Rokopis pesmi, leta 1938.

grafiranja. Ni je oviralo, da ni imela zvezkov in papirja, pisala je s svinčnikom na papirne škrniclje, na robove časopisnih strani in povsod, kjer je našla kanček prostora. Pesniške misli so se ji porajale med delom na polju, njivi, pri hoji po poteh in med drevesi. Pozneje jih je zabeležila in vse kar je napisala, je postalo pesem.

*Revna je dolina moja
in bogata -
saj so vendar njena polja
čisto zlata.
...*

Marija Brenčič na domači brežini v Podlipi, okoli leta 1938.

Brat Franc Brenčič, okrog leta 1940.

O sebi pravi, *da so se ji misli tako hitro rojevale, da jih je komaj dohitevala s pisanjem in da je občutek za jezik podedovala po mami, ki je govorila lepo slovenščino in znala pravilno oblikovati stavke.*

Kot mlado dekle je rada prebirala pesmi Simona Gregorčiča in Franceta Prešerna, ki sta ji bila pri snovanju pesmi vzornika, še zlasti Gregorčičeva poezija je imela nanjo velik vpliv. Mnoge njune pesmi je znala na pamet. (V članku *Dragi striček, Mladi Slovenec*, 1937, omenja, da jih je znala vsaj 300, od tega 100 cerkvenih, 100 svojih in 100 drugih).

Zaradi nadarjenosti ji je bila po zaslugi ministra dr. Antona Korošca (1872-1940) odobrena štipendija za šolanje v domovini ali tujini, ne da bi za to prosila. Za

dodelitev štipendije se je dr. Korošcu kasneje zahvalila s pesmima *Spoštovani gospod minister!* in *Bog povrni!*. V letih 1938 in 1939 je postala gojenka 10. letnika Banovinske kmetijsko-gospodinske šole na Mali Loki pri Trebnjem, ki so jo vodile šolske sestre. Marija je bila v okviru šolanja članica društva *Mlada kmečka gospodinja*. Kljub zahtevnemu šolskemu programu je od leta 1938 do 1939. urejala literarno šolsko spominsko glasilo *Sončni žar*, v katerem je med drugim objavljala tudi svoje pesmi. V šoli jo je literarno podpirala učiteljica Hedvika Puntar, ki je postala hkrati družinska prijateljica in bila avtorica knjig *Na ženi dom stoji* in *Iz zdravih korenin - močno drevo*.

Ves čas šolanja je ohranjala stik z domom in si veliko dopisovala z bratom Francem.

Bog povrni!

(Dr. A. Korošcu)

Zaveli mrzli so vetrovi,
da je zazeblu prav do dna srca.
V otožen mrak jesenskega neba
so za Teboj zajokali zvonovi.

Sto tisoč src zajokalo je z njimi.
A ni Te ganil, ni Te vzdramil jok
predragih, zvesto vdanih Ti otrok,
ki so Te obiskali v mrzli zimi.

Ni mār Ti narod, ki drhti od bóli?
Ti pa molčiš — nevzdrumno spanje spiš,
dobrot nam nič več, nič več ne deliš?
V življenju nisi nehal jih nikoli!

Besede Tvoje so osrečevale —
Tvoj zgled svetl nas je navduševal.
Odprl srce si. Vse si vsem postal.
In roke so delile in dajale...

Gradil Slovincem dom si — kakor oče
družini svoji skupen dom gradi.
Le mirno spi, saj dovršimo mi,
kar dograditi več Ti ni mogoče!

Le spi, počivaj mirno v zemlji črni!
K zaslugam neminljivih dobrih del
želimo, da Sodnik bi Ti prištel
naš zadnji, preiskreni: »Bog povrni!«

Marija Jelen.

Bog povrni! Kmečka žena, leto V, št. 2, februar 1941, str. 34.

Večino pesmi je napisala v obdobju od leta 1936 do 1938 in jih objavljala v več kot 35-ih različnih časopisih in revijah: nedeljska priloga dnevnika Slovenec (rubrika Mladi Slovenec, urednik Mirko Kunčič), v časopisu Družina (urednica Marija Kmetova), Kmečki glas, Kmečka žena, Gruda, Vigred, Bogoljub, Katoliški misijoni, Mala cvetka, Naš dom, Močilnik, v Mohorjevem in Slovenčevem koledarju, Prosveta – Chicago in drugje. Objavljenih je bilo več kot 400 pesmi, medtem ko je za več kot 160 pesmi znan le naslov in ni podatka o morebitni objavi. Po poroki je zaradi obveznosti do številne družine pisanje poezije opuščala. Nekatera besedila je uglasbil Matija Tomc in drugi skladatelji.

Vsa dolina je prekrasen vrt;
okrog nje zeleni so gozdovi,
nizkih gričev travnati vrhovi –
a nad njo je nebes razprostrt ...

Dijaška legitimacija, leta 1938.

Šolska sestra – učiteljica Hedvika Puntar in Marija Brenčič, leta 1938–1939.

Učence Banovinske kmetijsko-gospodinske šole na Mali Loki (Marija v četrti vrsti, četrta z leve), med letoma 1938-1939.

Uglasbene pesmi Marije Brenčič Jelen, komponiral prof. M. Tomc.

Skozi prelepe slovenske vasi. Slovenec, 1938.

Objavljene pesmi v različnih časopisih, leta 1937.

Leta 1937 je v samozaložbi pri Jugoslovanski tiskarni Ljubljana izdala svojo prvo pesniško zbirko *Spev tihe doline*. To zbirko je večinoma sama prodajala, vozeč se s kolesom po Notranjskem in Dolenjskem. V knjigi *Vedno sem rad zidal*, je pisal tudi župnik Ivan Pečnik »kaka tri leta je poteklo, kar je hodila tod okrog sedemnajstletna deklica, bosa, bleda, siromašna. Prodajala je broširane knjižice - trideset strani: *Pesmi Marije Brenčičeve*. Samozaložba. Prodajalka je bila pesnica sama, doma iz Podlike.«

Po drugi svetovni vojni je izdala še tri zbirke, vse v samozaložbi, ki so bile načrtovane že ob izidu prve zbirke: *Vzdih cvetne dobrane* leta 1968, *Vrisk jasne planine*

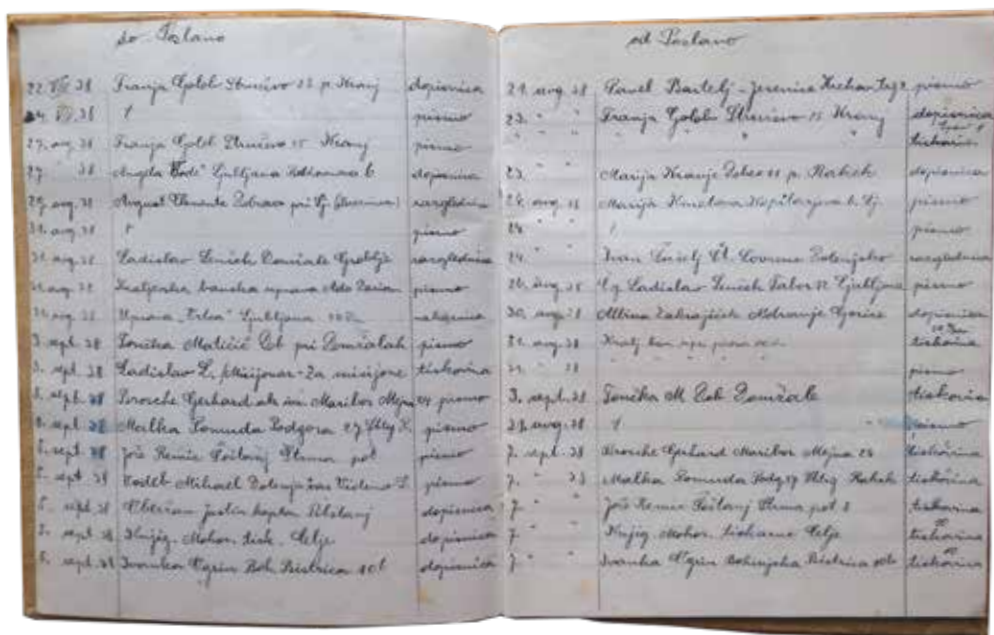
leta 1969 in *Mir sinje višave* leta 1970. Leta 1987 je izšel v samozaložbi ponatis njene prve zbirke *Spev tihe doline*.

Pesmi, zbrane pod naslovom *Spev tihe doline*, so lirčne in opisujejo življenje na kmetih. Zbirko je po 50-letih ponatisnila in jo posvetila svojemu umrlemu bratu Francu, Celarskemu Lovru in vsem dobrim plemenitim ljudem, ki so sodelovali pri prodaji njene prve knjige. Pesmi, objavljene v zbirki *Vzdih cvetne dobrane*, izražajo občutja, ki jih rodi življenje v naravi, želje in hrepenenje kmečkega dekleta in temna slutnja smrti. Nabožne pesmi so zbrane v zbirki *Mir sinje višave*, katere je posvetila sinu Janezu - novomašniku, s posvetilom »V spomin na Tvoj veliki dan.« Zbirko pesmi *Vrisk jasne planine*, ki izražajo njeno čisto dušo, je posvetila dragemu možu in otrokom za spomin na svojo petdesetletnost v januarju leta 1969.

Iz njenih pesmi veje čisto in neprisiljeno izražanje. Besedila so napisana v dovršeni obliki in lepem jeziku. Kratki stihi so značilnost, ki pesnico spremljajo skozi ves čas njenega pisanja.

»Moje pesmi bodo brane, ko ne bom več štela let - ko bo vzklik v človeških srcih bratovske ljubezni cvet - takrat bodo spoštovane, če bo v tistih srečnih časih živel še kak kmet - poet.«

O njeni veliki pesniški nadarjenosti je v časopisu »Straža v viharju« 19. maja 1938 izšla obsežna reportaža z naslovom »Obisk pri najmlajši«. V zaključku reportaže navaja avtor: »Do srca seže njena mila pesem, človek bi se zjokal, ko bi do dna spoznal njene globine. Marija pa tiho poje: čisto srce - ni mu drugega treba: moja je pesem in moj je ves svet ...«

Dnevnik pošte, leta 1938.

Ker ni pisala v dvojniku, se je pri pošiljanju na različna časopisna uredništva izgubilo več besedil pesmi in črtic, ki jih niso objavili, niti ji niso rokopisov in tipkopisov vrnili. V arhivu ji je ostalo le nekaj naslovov.

Narodna in univerzitetna knjižnica Ljubljana hrani pod imenom Brenčič Marija 156 zapisov evidentiranih od št. 10035 do št. 10191.

V času njenega zgodnjega pisanja je aktivno sodelovala z mnogimi dopisniki. V letih od 22. 8. 1938 do 9. 9. 1939 je skrbno vodila dnevnik – Pošta, iz katerega je razvidno, da je v času od 22. 8. 1938 do 15. 8. 1939 prejela 335 poštnih pošilk in od 21. 8. 1938 do 9. 9. 1939 odposlala 319 pisem, dopisnic in drugih poštnih tiskovin, kar dokazuje njeno močno povezanost s posamezniki, uredništvu in državnimi institucijami.

Pogost stik je ohranjala tudi s sošolkami Banovinske kmetijsko-gospodinske šole z Male Loke. Ohranjen je zvezek iz leta 1939, v katerem so ji sošolke posvečale spominske misli.

Spominski zvezek, leta 1939.

244 VRHNIŠKI RAZGLEDI

Seznam objavljenih pesmi

Vir: ohranjene tiskovine družinskega arhiva MBJ in seznam NUK.

Letnica izida:	Naslov pesmi:	Publikacija:	Evidenčna številka NUK:
1934	Mamica vode nastreže ...	Žika	NUK 10036
1934	Velikonočna pesem	Žika	NUK 10035
1936	Kraljica maja	Mladi Slovenec	
1936	Dežek pada	Slovenec	
1936	Jaz sem kmet	Slovenec	
1936	Naša vas	Slovenec	
1936	Pozdrav križu	Slovenec	
1936	V mladi sreči	Slovenec	
1937	En lep spomin	Mladi Slovenec	
1937	Čuvajmo Jugoslavijo	Mladi Slovenec	
1937	Mi - najmlajši	Mladi Slovenec	
1937	Novomašniku	Mladi Slovenec	
1937	Rudolfu Dolinarju +	Mladi Slovenec	
1937	Slovenka poje	Mladi Slovenec	
1937	Umirajoča	Mladi Slovenec	
1937	Vladiku Jegliču +	Mladi Slovenec	
1937	Zima v naši vasi	Mladi Slovenec	
1937	Jezus - moja ljubezen	Odmev iz Afrike	
1937	Binkošti	Slovenec	
1937	Bolnica in pomlad	Slovenec	
1937	Cvetna nedelja	Slovenec	
1937	Črni križ je ves rosan ...	Slovenec	NUK 10038
1937	Črni križ je ves rosan ...	Slovenec	
1937	Domovina	Slovenec	
1937	Domovini	Slovenec	
1937	En lep spomin	Slovenec	
1937	Kakor mernik	Slovenec	
1937	Lipa sredi slovenske vasi	Slovenec	
1937	Mi - Slovenci mladi	Slovenec	
1937	Mlada Slovenka	Slovenec	
1937	Mladi Slovenec	Slovenec	
1937	Nadici	Slovenec	
1937	Name zreš z neba višine	Slovenec	
1937	Naročilo	Slovenec	
1937	Naš teliček	Slovenec	
1937	Pihljavček in Vihravček	Slovenec	
1937	Ribič Marko	Slovenec	
1937	Slovenska govorica	Slovenec	
1937	Spi, Kralj Matjaž	Slovenec	
1937	Škratcu se toži po nebesih	Slovenec	

Letnica izida:	Naslov pesmi:	Publikacija:	Evidenčna številka NUK:
1937	Tamkaj pod poljem	Slovenec	
1937	Ti si ptiček!	Slovenec	
1937	Tja si odšla ...	Slovenec	NUK 10037
1937	Tja si odšla ...	Slovenec	
1937	Vladiki dr. A. B. Jegliču	Slovenec	
1937	Name zreš z neba višine ...	Slovenec	
1937	Dedek, povej!	Straža v viharju	NUK 10039
1937	Kot nocoj ...	Žika	NUK 10040
1937	Velikonočna	Žika	NUK 10041
1937	Voščilo	Žika	NUK 10042
1937	Spev tihe doline		
1938	Dve roži	Ameriška domovina	NUK 10043
1938	Zakaj mi sahnesh?	Ameriška domovina	NUK 10044
1938	Jutranja pot	Bogoljub	NUK 10047
1938	Počival si ...	Bogoljub	NUK 10048
1938	Sv. Rešnje Telo	Bogoljub	NUK 10045
1938	Sv. Rešnje Telo	Bogoljub	
1938	V tebe zaupam!	Bogoljub	NUK 10046
1938	V tebe zaupam!	Bogoljub	
1938	Dekle v tujini	Delavska pravica	NUK 10049
1938	Gasilska	Gasilec	NUK 10050
1938	Bog živi	Gorenjec	NUK 10051
1938	Če ne bi ...	Gruda	NUK 10055
1938	Če ne bi ...	Gruda	
1938	Dva žarka	Gruda	NUK 10054
1938	Dva žarka	Gruda	
1938	Ni več vreden	Gruda	NUK 10057
1938	Ob iztoku	Gruda	NUK 10056
1938	Ob izviru	Gruda	NUK 10052
1938	Ob izviru	Gruda	
1938	Sama	Gruda	NUK 10053
1938	Sama	Gruda	
1938	Ako misel ne ...	Kmečka žena	NUK 10081
1938	Ako misel ne ...	Kmečka žena	
1938	Balada	Kmečka žena	NUK 10086
1938	Balada	Kmečka žena	
1938	Bog se krega!	Kmečka žena	NUK 10064
1938	Bog se krega!	Kmečka žena	
1938	Cigančkova	Kmečka žena	NUK 10076
1938	Cigančkova	Kmečka žena	
1938	Hrast	Kmečka žena	NUK 10085
1938	Hrast	Kmečka žena	
1938	Idila	Kmečka žena	NUK 10065

Letnica izida:	Naslov pesmi:	Publikacija:	Evidenčna številka NUK:
1938	Idila	Kmečka žena	
1938	Jutranji sprehod	Kmečka žena	NUK 10060
1938	Jutranji sprehod	Kmečka žena	
1938	Kmečka pesem	Kmečka žena	NUK 10061
1938	Kmečka pesem	Kmečka žena	
1938	Kot zemlja	Kmečka žena	NUK 10059
1938	Kot zemlja	Kmečka žena	
1938	Kuge, lakote in vojske	Kmečka žena	
1938	Kuge, lakote in vojske	Kmečka žena	NUK 10067
1938	Mavrica	Kmečka žena	NUK 10071
1938	Mavrica	Kmečka žena	
1938	Moji dolini	Kmečka žena	NUK 10075
1938	Moji dolini	Kmečka žena	
1938	Naj odplava	Kmečka žena	NUK 10069
1938	Naj odplava!	Kmečka žena	
1938	Pastirčkova	Kmečka žena	NUK 10082
1938	Pastirčkova	Kmečka žena	
1938	Posestrime	Kmečka žena	NUK 10073
1938	Posestrime	Kmečka žena	
1938	Prepelica	Kmečka žena	NUK 10062
1938	Prepelica	Kmečka žena	
1938	Pripovedujejo slova ognjena	Kmečka žena	NUK 10078
1938	Pripovedujejo slova ognjena	Kmečka žena	
1938	Razgovor	Kmečka žena	NUK 10070
1938	Razgovor	Kmečka žena	
1938	Romarica	Kmečka žena	NUK 10084
1938	Romarica	Kmečka žena	
1938	Romarji smo	Kmečka žena	NUK 10072
1938	Romarji smo	Kmečka žena	
1938	Škrjanček	Kmečka žena	NUK 10074
1938	Škrjanček	Kmečka žena	
1938	Tam je majhno selo	Kmečka žena	
1938	Tam je majhno selo ...	Kmečka žena	NUK 10063
1938	Treska in hudega vremena	Kmečka žena	NUK 10066
1938	Treska in hudega vremena	Kmečka žena	
1938	Tudi jaz bi	Kmečka žena	
1938	Tudi jaz bi ...	Kmečka žena	NUK 10077
1938	Utrinek	Kmečka žena	NUK 10080
1938	Utrinek	Kmečka žena	
1938	Vineta	Kmečka žena	NUK 10068
1938	Vineta	Kmečka žena	
1938	Vstal je Gospod	Kmečka žena	NUK 10058
1938	Zdrava Marija	Kmečka žena	NUK 10083

Letnica izida:	Naslov pesmi:	Publikacija:	Evidenčna številka NUK:
1938	Zdrava Marija	Kmečka žena	
1938	Znamenje	Kmečka žena	NUK 10079
1938	Znamenje	Kmečka žena	
1938	Vstal je gospod	Kmečka žena	
1938	Misijonar	Misijoni	
1938	Dr. Mihaelu Opeki	Mladi Slovenec	
1938	Izprehod na Jerebov griček 2	Mladi Slovenec	
1938	Najlepša beseda	Mladi Slovenec	
1938	Zvončki	Mladi Slovenec	
1938	Dva snežnika	Naš dom	NUK 10089
1938	Dva snežnika	Naš dom	
1938	K višku	Naš dom	NUK 10087
1938	Kvišku srca!	Naš dom	
1938	Po nevihti	Naš dom	
1938	Soncu	Naš dom	
1938	Če ne bi ...	Naš kovinar	
1938	Številke smo	Naš kovinar	
1938	Številke smo ...	Naš kovinar	NUK 10090
1938	Gasilska	Naša moč	
1938	He, oblaki	Naša moč	
1938	Kot slovenska pesem	Naša moč	NUK 10091
1938	Kot slovenska pesem	Naša moč	
1938	Mamica moja	Naša moč	
1938	Raduj se, Betlehem	Naša moč	NUK 10092
1938	Večer na Marijinem trgu	Naša rast	NUK 10121
1938	Bolnik in pomlad	Slovenec	NUK 10104
1938	Bolnik in pomlad	Slovenec	
1938	Daleč je do jeseni	Slovenec	
1938	Dr. Mihaelu Opeki	Slovenec	NUK 10102
1938	Dve roži	Slovenec	
1938	Dvema vrhovoma	Slovenec	
1938	Edini cvet	Slovenec	
1938	Edini cvet ...	Slovenec	NUK 10094
1938	Fant od fare	Slovenec	
1938	Grob	Slovenec	
1938	In odšel je čez gore	Slovenec	
1938	Izprehod na Jerebov griček	Slovenec	NUK 10098
1938	Izprehod na Jerebov griček	Slovenec	
1938	Izseljenci	Slovenec	
1938	Jutro na planini	Slovenec	
1938	Kdo bi vrnil?	Slovenec	
1938	Kotičkovemu stričku v spomin	Slovenec	NUK 10103
1938	Kristus je vstal	Slovenec	NUK 10107

Letnica izida:	Naslov pesmi:	Publikacija:	Evidenčna številka NUK:
1938	Kristus je vstal	Slovenec	
1938	Ku - ku	Slovenec	NUK 10108
1938	Ku - ku	Slovenec	
1938	Marjetke - Marijine cvetke	Slovenec	
1938	Med našimi vasicami, med polji	Slovenec	
1938	Moja je pesem	Slovenec	NUK 10109
1938	Murenček poje	Slovenec	NUK 10106
1938	Murenček poje	Slovenec	
1938	Na rajnem griču	Slovenec	
1938	Naj sneži	Slovenec	
1938	Naročilo	Slovenec	
1938	Ni časa	Slovenec	
1938	Novomašniku	Slovenec	NUK 10095
1938	Novomašniku	Slovenec	
1938	O, še bo maj ...	Slovenec	NUK 10099
1938	O, še bo maj ...	Slovenec	
1938	Pesmi moje prve	Slovenec	NUK 10101
1938	Pesmi moje prve	Slovenec	
1938	Povest o sreči	Slovenec	
1938	Pozdrav	Slovenec	
1938	Prevarani upi	Slovenec	
1938	Prvo cvetje	Slovenec	
1938	Samotna rožica	Slovenec	NUK 10093
1938	Samotna rožica	Slovenec	
1938	Si me iskal ...	Slovenec	
1938	Siromak	Slovenec	
1938	Skopuhova smrt	Slovenec	NUK 10100
1938	Skopuhova smrt	Slovenec	
1938	Skozi prelepe slovenske vasi	Slovenec	
1938	Slovensko dekle na Brezjah	Slovenec	
1938	Slovo	Slovenec	
1938	Slovo od pravljic	Slovenec	NUK 10097
1938	Smrt	Slovenec	
1938	Spomenik	Slovenec	
1938	Srečanje	Slovenec	
1938	Številke smo	Slovenec	
1938	Številke smo ...	Slovenec	NUK 10090
1938	Tebi v spomin	Slovenec	
1938	Vrnitev	Slovenec	
1938	Zakaj mi sahnješ?	Slovenec	
1938	Zima v naši vasi	Slovenec	NUK 10096
1938	Zvenela roža	Slovenec	
1938	Zvončki	Slovenec	NUK 10105

Letnica izida:	Naslov pesmi:	Publikacija:	Evidenčna številka NUK:
1938	Zvonovi pojo	Slovenec	
1938	Žal mi je tebe ...	Slovenec	
1938	Žal mi je zate	Slovenec	
1938	Jutro na planini	Slovenski list	NUK 10111
1938	Ku - ku	Slovenski list	NUK 10108
1938	Murenček poje	Slovenski list	NUK 10106
1938	Siromak	Slovenski list	NUK 10110
1938	Slovo	Slovenski list	NUK 10112
1938	Srečanje	Slovenski list	NUK 10113
1938	Številke smo ...	Slovenski list	NUK 10090
1938	Zvenela roža	Slovenski list	NUK 10114
1938	Dedek povej!	Straža v viharju	
1938	Deklica glavo poveša	Vigred	NUK 10115
1938	Kito cvetja mu je dala	Vigred	NUK 10116
1938	Kito cvetja mu je dala	Vigred	
1938	Moja roža	Vigred	NUK 10120
1938	Moja roža	Vigred	
1938	Najlepših rož Tebi	Vigred	NUK 10119
1938	Najlepših rož Tebi	Vigred	
1938	Nekaj nje srce pogreša	Vigred	NUK 10117
1938	Nekaj nje srce pogreša	Vigred	
1938	Sama v vrtu je ostala	Vigred	NUK 10118
1938	Sama v vrtu je ostala	Vigred	
1938	Deklica glavo poveša	Vigred	
1938	Dva oblaka	Vrtec	NUK 10122
1938	Dva oblaka	Vrtec	
1938	Gozdna škrate - šah igrata	Vrtec	NUK 10125
1938	Gozdna škrate - šah igrata	Vrtec	
1938	Jesensko jutro	Vrtec	NUK 10124
1938	Mrtvemu orlu	Vrtec	NUK 10123
1938	Velikonočna	Žika	
1938	Voščilo	Žika	
1938	Zamisli si dekle in premišljuje	Žika	
1938	Soncu	Naš dom	NUK 10088
1938	Balada		
1938	In Te, Domine		
1938	In videl boš in vedel boš		
1938	Moja dolina je samo ena!		
1938	Ob samotni uri		
1938	Pa nihče ne sluti		
1938	Slana svet prekrila je ...		
1938	Slap in vir		
1938	Slapu		

Letnica izida:	Naslov pesmi:	Publikacija:	Evidenčna številka NUK:
1938	Trije plameni		
1938	Vse zaman		
1939	Majsko jutro	Bogoljub	NUK 10127
1939	Marija ob križu	Bogoljub	NUK 10126
1939	Mi, najmlajši borci ...	Bogoljub	NUK 10129
1939	Roži skrivnostni	Bogoljub	NUK 10131
1939	Vsak večer zapojem tebi ...	Bogoljub	NUK 10130
1939	Vzdih	Bogoljub	NUK 10128
1939	Zahvalna nedelja	Bogoljub	NUK 10132
1939	Biser	Kmečka žena	NUK 10149
1939	Biser	Kmečka žena	
1939	Jaz ne vem zakaj	Kmečka žena	NUK 10147
1939	Jaz ne vem zakaj	Kmečka žena	
1939	Kmalu s skednjev bo zapelo	Kmečka žena	NUK 10143
1939	Kmalu s skednjev bo zapelo	Kmečka žena	
1939	Kot Jehova iz viharja ...	Kmečka žena	NUK 10134
1939	Kot Jehova iz viharja ...	Kmečka žena	
1939	Kraljica miru	Kmečka žena	
1939	Kraljici miru	Kmečka žena	NUK 10133
1939	Naša žanjica	Kmečka žena	NUK 10144
1939	Naša žanjica	Kmečka žena	
1939	Nebes oznanja dela Tvojih rok	Kmečka žena	NUK 10139
1939	Nebes oznanja dela Tvojih rok	Kmečka žena	
1939	Nekoč	Kmečka žena	NUK 10150
1939	Nekoč	Kmečka žena	
1939	Ob jezeru	Kmečka žena	NUK 10137
1939	Ob jezeru	Kmečka žena	
1939	Posvetilo	kmečka žena	NUK 10145
1939	Posvetilo	Kmečka žena	
1939	Pšenica in plavica	Kmečka žena	NUK 10141
1939	Pšenica in plavica	Kmečka žena	
1939	Rožni venec	Kmečka žena	NUK 10148
1939	Rožni venec	Kmečka žena	
1939	Sreča	Kmečka žena	NUK 10140
1939	Sreča	Kmečka žena	
1939	Starček modruje	Kmečka žena	NUK 10142
1939	Starček modruje	Kmečka žena	
1939	Tebi, slovenska mati!	Kmečka žena	NUK 10136
1939	Tebi, slovenska mati!	Kmečka žena	
1939	Trije križi	Kmečka žena	NUK 10135
1939	Trije križi	Kmečka žena	
1939	V sončnih žarkih križ blesti se ...	Kmečka žena	NUK 10138
1939	V sončnih žarkih križ blesti se ...	Kmečka žena	

Letnica izida:	Naslov pesmi:	Publikacija:	Evidenčna številka NUK:
1939	Veselo za kruhek na delo	Kmečka žena	NUK 10146
1939	Veselo za kruhek na delo	Kmečka žena	
1939	List je odpadel	Koledar družbe sv. Mohorja	NUK 10153
1939	Sreča vsa mi počiva v dnu srca	Koledar družbe sv. Mohorja	NUK 10151
1939	Vzklik	Koledar družbe sv. Mohorja	NUK 10152
1939	Vzklik	Mohorjev koledar 1939	
1939	Zato te ljubim!	Naša moč	NUK 10154
1939	Bajtarska	Slovenec	NUK 10162
1939	Bajtarska	Slovenec	
1939	Breza in smreka	Slovenec	NUK 10164
1939	Breza in smreka	Slovenec	
1939	Bukvi	Slovenec	NUK 10158
1939	Bukvi	Slovenec	
1939	Dvoje jasnih slik živi mi v duši	Slovenec	NUK 10156
1939	Dvoje jasnih slik živi mi v duši	Slovenec	
1939	Jesenski večer	Slovenec	NUK 10172
1939	Jesenski večer	Slovenec	
1939	Kaj pa naj povem ?	Slovenec	
1939	Kaj pa naj povem?	Slovenec	NUK 10159
1939	Kakor izgubljena ptica	Slovenec	NUK 10161
1939	Kakor izgubljena ptica	Slovenec	
1939	Kot cvetje	Slovenec	NUK 10155
1939	Kot cvetje	Slovenec	
1939	Milosti ne bo prosilo!	Slovenec	NUK 10168
1939	Mrtva deklica	Slovenec	NUK 10171
1939	Mrtva deklica	Slovenec	
1939	Na počitnicah	Slovenec	NUK 10165
1939	Nad Šentlorensko dolino	Slovenec	
1939	Pismo	Slovenec	NUK 10166
1939	Silhueta	Slovenec	NUK 10169
1939	Silhueta	Slovenec	
1939	Spomin na maj	Slovenec	NUK 10173
1939	Sprehod na Jerebov griček	Slovenec	NUK 10157
1939	Sprehod na Jerebov griček	Slovenec	
1939	Tebi, mati slovenska!	Slovenec	
1939	Tebi, slovenska mati!	Slovenec	NUK 10136
1939	Trije plameni	Slovenec	
1939	Tvoje rojstvo naj bo vsem v veselje	Slovenec	NUK 10170
1939	Tvoje rojstvo naj bo vsem v veselje	Slovenec	
1939	Veličastno pesem poje	Slovenec	NUK 10167
1939	Veličastno pesem poje	Slovenec	

Letnica izida:	Naslov pesmi:	Publikacija:	Evidenčna številka NUK:
1939	Vzdih dobave	Slovenec	NUK 10163
1939	Vzdih dobave	Slovenec	
1939	Za vse je svet dovolj bogat	Slovenec	
1939	Župniku Šašlju za 80. letnico	Slovenec	NUK 10160
1939	Bajtarska	Slovenski list	NUK 10162
1939	Domovina plaka	Slovenski list	NUK 10175
1939	Izseljenci	Slovenski list	NUK 10176
1939	Kaj pa naj povem?	Slovenski list	NUK 10159
1939	Pozdrav bukvi	Slovenski list	NUK 10177
1939	Silhueta	Slovenski list	NUK 10169
1939	Spehod na Jerebov griček	Slovenski list	NUK 10157
1939	Zato te ljubim!	Slovenski list	NUK 10154
1939	Žal mi je tebe	Slovenski list	NUK 10174
1939	Ciganček poje	Vrtec	NUK 10178
1939	Jugoslaviji	Vrtec	NUK 10180
1939	Mica lovi sonček	Vrtec	NUK 10179
1939	Mala cvetka		
1940	Blagoslovljena	Bogoljub	NUK 10183
1940	Čudovit si v svojih svetnikih	Bogoljub	NUK 10184
1940	Daj mi!	Bogoljub	NUK 10181
1940	Domov	Bogoljub	NUK 10182
1940	Klic nerojenega	Bogoljub	NUK 10186
1940	Strašen dan bo dan plačila	Bogoljub	NUK 10185
1940	Blagoslovljena med ženami	Katoliški misijoni	NUK 10191
1940	Spev tihi dolini	Kmečka žena	NUK 10187
1940	Spev tihi dolini	Kmečka žena	
1940	Kot nekdanj ...	Močilnik	NUK 10189
1940	Kot nekdanj ...	Močilnik	
1940	Tebi, griček moj	Močilnik	NUK 10188
1940	Tebi, griček moj	Močilnik	
1940	List je odpadel	Mohorjev koledar	
1940	Sreča vsa mi počiva v dnu srca	Mohorjev koledar	
1940	Vzklik	Mohorjev koledar	
1940	Ne spim, le čakam čas	Slovenec	NUK 10190
1940	Ne spim, le čakam čas	Slovenec	
1941	Bog povrni	Kmečka žena	
1941	Spoštovani gospod minister!	Kmečka žena	
1945	Božična uspavanka	Slovenčev koledar	
1947	Kraljici majnika	Verski list	
1947	Pozdrav križu	Verski list	
1947	Sveta družina, lepa edina	Verski list	

Letnica izida:	Naslov pesmi:	Publikacija:	Evidenčna številka NUK:
1947	Vprašanje in odgovor	Verski list	
1948	Binkoštna	Verski list	
1948	Božje srce vabi	Verski list	
1948	Na sveti večer	Verski list	
1949	Ko ave zvoni	Verski list	
1949	V božjem imenu!	Verski list	
1950	Aleluja	Verski list	
1950	Hosana!	Verski list	
1950	Jaz sem z vami!	Verski list	
1950	Marija, Tvoji romarji!	Verski list	
1950	Mi - najmlajši	Verski list	
1950	Naj pevec bom tvoj	Verski list	
1950	Pri jaslicah	Verski list	
1950	Pridite, molimo!	Verski list	
1950	S svojim Sinom nas spravi!	Verski list	
1950	Tvoje rojstvo radost naj oznani!	Verski list	
1950	Žetev je velika	Verski list	
1951	Srečanje	Verski list	
1957	Božje srce	Družina	
1957	Dobremu pastirju	Družina	
1957	Mimogrede	Družina	
1957	Njega ljubi duša moja	Družina	
1958	Božje srce vabi	Družina	
1959	Poslednji spev	Družina	
1960	Duša, pojdi z mano	Družina	
1960	Srečanje	Družina	
1966	Jesen v Podkožlju	Kmečki glas	
1967	Nekdo mora biti zadnji	Kmečki glas	
1967	Ob radijskem sprejemniku	Kmečki glas	
1967	Tepki	Kmečki glas	
1968	Jesenska povest	Kmečki glas	
1968	Ob Velenjskem jezeru	Kmečki glas	
1968	Tu utripa novo nam Velenje	Kmečki glas	
1968	Juh, kosilnica je naša	Slovenski rod	
1968	Nekdo mora biti zadnji	Slovenski rod	
1968	Novi meljejo nas časi	Slovenski rod	
1969	Jaz ne vem, zakaj ...	Kmečki glas	
1969	Nemi ptiček poje	Kmečki glas	
1969	Sama ...	Kmečki glas	
1969	Vse zaman	Kmečki glas	
1969	Žal mi je zate	Kmečki glas	
1970	Poslednji dan	Družina	
1970	Bolnik in pomlad	Kmečki glas	

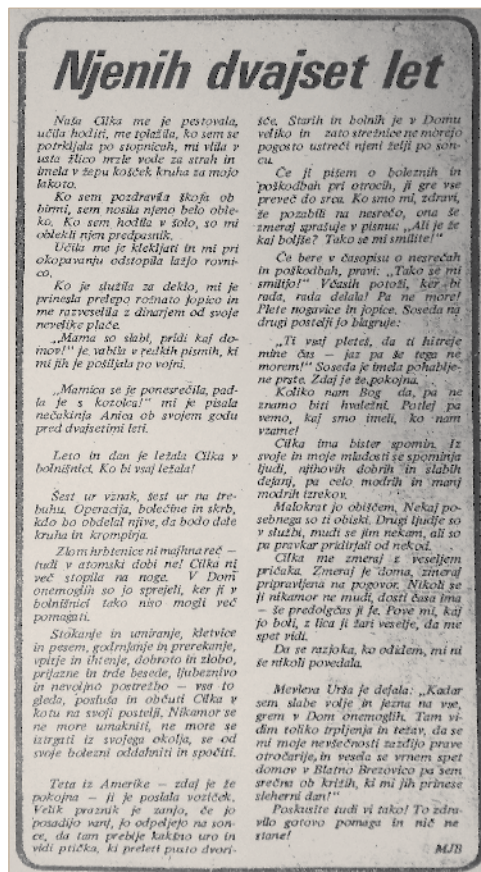
Letnica izida:	Naslov pesmi:	Publikacija:	Evidenčna številka NUK:
1970	Ob novi cesti	Kmečki glas	
1970	Prvo cvetje	Kmečki glas	
1970	Vinjeta	Kmečki glas	
1970	Zvenela roža	Kmečki glas	
1970	Spev tihi dolini	Nova mladika	
1970	V Kanjem dolu	Nova mladika	
1971	Zakaj jo prižigam	Družina	
1971	In odšel je čez gore	Kmečki glas	
1971	Murenček poje	Kmečki glas	
1971	Zvončki	Kmečki glas	
1971	Marija, Tvoji romarji	Nova mladika	
1971	Vinjeta	Prosveta	
1972	V naši kapelici lučka gori	Družina	
1972	Dedek povej!	Kmečki glas	
1974	Moj Gospod in moj Bog	Družina	
1974	Prevzvišeni!		
1975	Imamo cilje, svete vzore		
1981	Stari kmetje so pomrli		
1982	Pozdrav križu	Mavrica	
1984	Tisti groze polni dan ... Tretji dan		
1986	Je to pomlad? Je to še maj?		
1987	Ob košnji	Kmečki glas	
1987	Poletna pesem	Kmečki glas	
1987	Skalarju	Kmečki glas	
1987	Je to pomlad? Je to še maj?	Naš čas	
1988	Osmi februar	Kmečki glas	
1988	Gozdna škrata - šah igrata	Kurirček	
1988	Je to pomlad? Je to še maj?	ZKO Vrhnika	
1991	Kmet je šel svoj grunt iskat	Kmečki glas	
1995	Svetemu očetu poje		
1996	Petrovemu nasledniku	Med nami	
1997	Hozana	Ognjišče	
1997	Kmetska pesem	Ognjišče	
1999	Domovina	Glasilo slov. domovinskega gibanja	
2000	V naši kapelici lučka gori	Ognjišče	

Proza in druga dela

Leta 1986 se je ponovno posvetila pisanju in začela pisati kratke zgodbe. V knjigi *Naših njiv nihče več ne orje*, ki je izšla leta 1991 pri založbi Kmečki glas, je objavljenih osemintrideset črtic, v knjigi *Sedem ključavnic*, ki je izšla leta 1995 pri Ognjišču pa triinšestdeset. Slednjo so priporočali za branje v osnovnih šolah. Svoje žlahtne otroške prigode je opisovala v preprostem jeziku ter pri tem uporabljala imena krajev in ljudi iz vsakdanjega resničnega življenja, besedila pa občasno obogatila z narečnimi posebnostmi.

Marija Brenčič za pisalnim strojem (Underwood, letnik 1922), leta 1985.

Njenih dvajset let. Družina, 18. 8. 1974, str. 4.

Marija je sama o sebi dejala, da *ni in noče postati pisateljica, temveč je le pesnica, ki piše svoje spomine*. Prav tako ni imela rada, da drugi pišejo o njenem življenju, ker o tem piše sama.

Vsakemu otroku je posvetila eno črtico, ki so v tipkopisu shranjene v zbirki pod naslovom *Naših devet*. Prav tako na njenem domu še čaka neobjavljena zbirka črtic in zbirka pesmi.

Bila je tudi avtorica dramskih iger za otroke, med drugim: *Mamica, spet si naša*, ki je bila marca 1939 predvajana na Radiu Ljubljana. V istem letu, na materinski dan, 25. 3., je bila v Opernem gledališču Ljubljana predvajana otroška opera *Mamice naše z dejanji slavimo*, ki jo je uglasbil Matija Tomc in je bila pozneje predvajana še na drugih odrih.

Leta 1947 je prispevala besedila in glasbene vložke za odmevno igro *Elektriko hočemo*, ki jo je napisal njen mož Anton Jelen.

Pisala je citate ter humoristične vsebine, ki jih je objavljala v časnikih; arhiviranih

je 39 naslovov šal. Po naročilu je pisala nagovore umrlim ter besedila, posvečena slavljencem ob različnih praznovanjih.

Svoja dela je objavljala pod različnimi podpisi: Marija Brenčič, Marija Jelen – Brenčič, Marija Jelen, Marija Brenčič – Jelen, MJB, MJ ali pa le z imenom Marija.

Marija Jelen

Koliko sonca imate tukaj!

Velice zrelih, smejočih se česjenj smo dali Škrjančevi teti Mici, ki so k nam nosili otroke, zato, ker so nam prinesli malo Marijo.

Morda so ji zato rojenice in sojenice - kar vse tri - položile v srce veselje do vsega, kar raste, se razvija in živi, do vsega, kar je majhno, nebojčno in pomoči potrebno.

Glejte no tisto pikico, ki s žib v roki s »bejc« in »čo« ter s »hi« in »oha« obvladuje Lišo, to ogromno gmoto mesa - in muhasto Bavče, ki komaj čaka, da bo zdirljala kot konj, če je ne bo nihče pravočasno opazil s žibo po gobcu in po kolenih.

Glejte pikico, ki se skriva pod velikanskim košem listja, ki ga je nagrabila pod tepko in ga sedaj nese v svinjak, da bo nastalala prašičem, da bo-

do ležali na mehkem in suhem.

Glejte pikico, ki vriska nad vsako ozelenelo travico, ki se veseli vsake z mehom obrasle skale, vsakega popka, ki ga drugi šele slutimo - ki je »spravila na noge« rožlico, ki jo je sosed, uvelo in napol sprhlo, že zavrgla.

Po končani šoli bo gotovo ostala doma in pomagala rediti krave, prašiče, kokoši in zajčke ter vzgajati rožice in drevesca?

Ne! Ne! Vsako jutro »ptička moja...« se Marija odpravi na pot. Štiri dobre kilometre daleč je železniška postaja, Marija jih prehodi peš - poleti in pozimi, v dežju in mrazu, ob pekočem soncu in takrat, ko ti mraz leze za nohte in ti mavrični krogi plešejo pred očmi, ko ti v lice reže krivec in ti nanese mrzlih snežink v oči...

»BOMO PLAČALI!«

Sin se je vrnil le bolnišnice. Da ni sposoben za samostojno življenje, ne za zaposlitev in da naj ga obravnava socialno služba. Tako so povedali zdravniki in tako je odšla komisija. Mati, stara kmečka ženica, je uprla prestrašene oči v socialno delavko, ki ji je glaslo naučeno razlagala:

»Socialna pomoč je samo za tiste, ki nič nimajo. Vi pa imate veliko davčno osnovo, toliko katastrofičnega dohodka in zraven le mnoge kratkove skupnosti, da lahko bolnika sami vzdržujete.«

Ženica bi rada pripomnila, da s katastrofičnim dohodom in s davčno osnovo vred ne napelje niti najmanjše škodljivce v hrano. Da je bila spomnila pozabla, v polniri sula in nazadnje toča, da je moč star osušenosti, ona sama pa sedemdeset let. Da kmečka pokolnina na vso srečo zadostuje za davek in za elektriko - to in še marsikaj bi rada povedala. O vsem je premisljevala ta čas, ko je bila pred njo v sobi druga starica, ki se ji nikamor ni mudilo. Zdalj, ko se bila ona na vrvi, ni spavala besede in solih ust. Hotela je vstati, se zabavati za poslušalo, se posloviti, a je le slabotno vzdihnila in obvedela:

Takrat je odločno potrkalo na vrata in vstopil je mlad, lepo obložen možik, sedel na stoli tako, da je v hitrotem zakivalo drobno ženico in takoj začel:

»Očeta je zadela kap. Star je sedemdeset let in le nikoli ni bil bolan. Streči mu doma mima kdo, ker je mati stara že čez tisočletje let, zato bi ga radi oddali v dom. Mi, otroci, bomo plašali! Ampak, seveda, da ne bi mislila, da se ga hočemo znebiti! Samo toliko časa, da bo lahko okrevaj, da bo mogel hoditi. Kame? In vse stroške bomo plačali - brez nadaljnjega.« Govoril in govoril je še kar naprej.

Socialna delavka je mirno pretegnila plosto besed z vpraskanjem, kolončno pokolnino iza nje. In takoj sta v ljubim stonem ugotovila, da očetov pokolnino krepko prega očeta v domu. Zdalj, ko se ne more gibati, bo imel še pravico do dodatka za nego. Tako ni nobene ovire, da ga ne bi spreveli. - Delavka je ženi mimogrede pokimala, da lahko gre, in takoj pričela prasti prstojo za sprejem v dom. Ženica je počasi odšla po stopnicah. Že v veži jo je prehitel mladi mož s čvrstimi koraki, naglo zapustil mrko stavbo in vstopil v raskoten avto, ki je stal pred vhodom. Zaprtilo se je po beloni pešici in moč se je odspalil. Kavala je, da se mu zelo mudi in da ni navajen čakati.

»Da bi le ne zamudila avtobusa!« je zakrbelo ženico. Da bo le pravi čas prilla domov, nanosila vodo v korito za kravo, nakrnila prašiča in skuhala večerje - mlekno bo hitro skuhano. - Ves dan se je davce namudila po uradih, kje so ji poizdali, koliko dohodka ima, koliko hektarjev in davčne osnove, da bi skoraj zadela vzrjen, da ima vsuga dovolj. Saj bi tudi res imela, ko bi bili vsi trije otroci in krepki. Kljub starem letum bi se je še nekako preživela. A ubesna z molom so moči opelale, sin je pa bolan. Boga bodi potošeno! - In po kaj je pravzaprav šla v mesto? Saj bi si lahko mislila, da ne bo nič upravljal. Ker se ne zna in ne more tako obnašati kot mladi moj, ki je odločno začel pot, kajne? Plačali!

Čeprav nikakor ni mogla zbrati svojih misli, je in eblunaga govorjenja le domela, da ima možu ne bo treba nič plačati. Zato lahko odda bolnega očeta v dom in ne bo treba nikoli skrbeti zanj. Morebiti ga bo le kdaj v naglici obiskal? - In potem bo v časopisu velika osmrtnica: Naj srčno ljubljeno oče - in tokreni zahvala strelnemu osebu v domu...

Odspodila je grenko misel na tiste, ki nimajo hčerke in katerega dohodka in ki lahko tako mogočno govorijo.

»Bomo plačali!«

Oče, ki ga je zadela kap in bo dobil mesto v domu, se ji je pa vendarle globoko v srce zaznamil...

NJB

IVAN MALAVAŠIČ

SONČNA JESEN

Jesen je splo prilla v deželo, že tvoj borj godi krasi, pravnja je budim danocem, ki vsake leto jih doli.

In snak, ki na jesen pomisli, ne doli, se maglo spomni se, počasi pa na sonce dvigne, ki doli jeseni nam krasi.

Saj na jesen le svetlo sonce, danje nam svet zlati bor, le vedno ama svet ogreje, veselo nam pravnja v dar.

Kolikor na jesen brečljiva pravnja v sonce zna, iz v res svetlo mlad, ozane in maglo svet na pravnja.

Kot svetlo naj jesen je lepo, v svetlo svetlo v svetlo svetlo, in pomej pomladavski svetlo in v svetlo svetlo svetlo svetlo.

Naj svetlo, ki doli jesen brečljiva napil v svetlo svetlo svetlo, le vedno svetlo svetlo svetlo, da svetlo svetlo svetlo svetlo.

*

SLOVENSKA MATI

Oči pravnja v svet svetlo, svetlo svetlo v svet svetlo, ki svetlo svetlo svetlo svetlo, svetlo svetlo svetlo svetlo.

Čeprav ama svetlo svetlo svetlo, svetlo svetlo svetlo svetlo, svetlo svetlo svetlo svetlo, svetlo svetlo svetlo svetlo.

Ta je dobra slovenska mati, svetlo svetlo svetlo svetlo, svetlo svetlo svetlo svetlo, svetlo svetlo svetlo svetlo.

Ta je dobra slovenska mati, svetlo svetlo svetlo svetlo, svetlo svetlo svetlo svetlo, svetlo svetlo svetlo svetlo.

Literarna dela v knjižni obliki

Poezija – zbirke pesmi:

1937, Spev tihe doline – pesmi,
samozaložba, Jugoslovanska tiskarna
Ljubljana, 30 str. (26 pesmi).

1968, Vzdihi cvetne dobrane – Zvezek 2,
Spev tihe doline, samozaložba, 46 str.
(44 pesmi).

1969, Vrisk jasne planine – Zvezek 3,
Spev tihe doline, samozaložba, 46 str.
(39 pesmi).

1970, Mir sinje višave – Zvezek 4,
Spev tihe doline, samozaložba, 46 str.
(54 pesmi).

1987, Spev tihe doline – Ponatis,
samozaložba, Bizjak, Titovo Velenje,
30 str. (26 pesmi).

Proza – zbirka črtic:

1991, Naših njiv nihče več ne orje
(38 črtic),
ilustracije Blaž Jelen, Kmečki glas,
Ljubljana, Ljudska pravica, 147 str.

1995, Sedem ključavnic (63 črtic),
ilustracije Blaž Jelen, Ognjišče,
Koper, Maribor, Dravska tiskarna, 304 str.

Soavtorica učbenika:

1976, Dobro jutro, sonce – berilo za tretji
razred osnovne šole, Društvo defektologov
Slovenije, Tiflološka sekcija,
Šolski center tiska in papirja, Ljubljana,
233 str.

Soavtorica pesmarice:

1939–1940, Slava Baragu, Misijonska
družba.

1940, Slava Bogu, Misijonska knjižnica,
soavtorica pesnitev, uglasbil Matija Tomc.

1993, Slomškov dom Ponikva pri Žalcu, Razstava Sadjarsko in literarno delo, Anton Jelen in Marija Jelen Brenčič.

1993, Dom svobode Polzela, Razstava Sadjarsko in literarno delo, Anton Jelen in Marija Jelen Brenčič.

1995, Prosветni dom Šentilj pri Velenju, Razstava in predstavitev knjig Sadjarstvo in Sedem ključavnic, Anton Jelen in Marija Jelen Brenčič, Naš čas, 10 / 1995.

1995, Osnovna šola Šentilj, Razstava o sadjarskem in literarnem delu zakoncev Jelen, Naš čas, 10 / 1995.

Razstave:

1993, Knjižnica Velenje, Razstava Sadjarsko in literarno delo Antona Jelen in Marije Jelen Brenčič (knjige pesmi in proze, strokovni članki o sadjarstvu), Kmečki glas, 9 / 1993.

1993, Kulturni dom na Polzeli, Razstava ustvarjalnosti družine Jelen iz Šentilja (Literarna in sadjarska dela, dokumenti, knjige, knjižne zbirke in slike), Savinjski časopis, 12 / 1993.

Objavljene zgodbe

Kakor ptica sem ujeta, Slovenec,
4. 11. 1938, str. 13–14.

Nič ne bo rekel, Kmečki glas – Pisana njiva,
27. 4. 1967, št. 18–19.

Gajžle se boji, Kmečki glas – Pisana njiva,
2. 2. 1967, št. 6, str. 13.

Vasovanje, Kmečki glas – Pisana njiva,
30. 3. 1967, št. 14.

Pismo, Kmečki glas – Pisana njiva,
30. 3. 1967, št. 14.

Sosedje, Kmečki glas – Pisana njiva,
30. 3. 1967, št. 14.

Kot nocoj, Kmečki glas – Pisana njiva,
29. 8. 1968, št. 36.

V Vranji peči, Kmečki glas – Pisana njiva,
10. 10. 1968, št. 42.

Povodenj, Kmečki glas – Pisana njiva,
27. 11. 1968, št. 49.

Na klekljariji, Kmečki glas – Pisana njiva,
20. 2. 1969, št. 9.

Nesreča, Kmečki glas – Pisana njiva,
20. 3. 1969, št. 13.

Izlet, Kmečki glas – Pisana njiva,
12. 6. 1969, št. 25.

Šmarnice, Kmečki glas – Pisana njiva,
12. 6. 1969, št. 25.

Želje, Kmečki glas – Pisana njiva,
6. 11. 1969, št. 46.

Cekar, Kmečki glas – Pisana njiva,
4. 12. 1969, št. 50.

Želje, Prosveta, Chicago, 6. 1. 1970,
št. 3, str. 4.

Otroci, Kmečki glas – Pisana njiva,
8. 1. 1970, št. 2.

Ruta, Kmečki glas – Pisana njiva,
22. 1. 1970, št. 4.

Kovtrov oče, Kmečki glas – Pisana njiva,
10. 6. 1970, št. 24.

V ograji, Kmečki glas – Pisana njiva,
22. 7. 1970, št. 30.

Šupcov oče – vič!, Kmečki glas – Pisana
njiva, 21. 10. 1970, št. 43.

V Rebri, Kmečki glas – Pisana njiva,
11. 11. 1970, št. 46.

Šupcov oče – vič!, Prosveta, Chicago,
7. 1. 1971, št. 4, str. 4.

Feškalica, Kmečki glas – Pisana njiva,
13. 1. 1971, št. 2.

Naša svečnica, Nova mladika, 2, 1971,
str. 52.

Prezgodnje skrbi, Nova mladika, 2, 1971,
str. 53.

V Rebri, Prosveta, Chicago, 8. 2. 1971,
št. 26, str. 4.

Pustna maska, Kmečki glas – Pisana njiva,
17. 2. 1971, št. 7.

Martica, Kmečki glas, 3. 3. 1971, št. 9,
str. 15.

Mama so hudi, Nova mladika, 3, 1971,
str. 84–85.

Lojzka, Kmečki glas – Pisana njiva,
17. 3. 1971, str. 19.

Feškalica, Prosveta, Chicago, 8. 4. 1971,
str. 4.

(Naslov ni znan) Prosveta, Chicago,
12. 4. 1971, št. 70, str. 4.

Za dva kovača, Kmečki glas – Pisana njiva,
21. 4. 1971, št. 16.

Pri Blažu Mavrelu na Strojni,
Nova mladika, 4, 1971, str. 150–152.

Rubrika Pisana njiva v Kmečkem glasu.

Volavcova pregrada, Kmečki glas – Pisana njiva, 12. 5 1971, št. 19.

Kriza, Kmečki glas – Pisana njiva, 30. 6. 1971, št. 26.

Davica, Kmečki glas – Pisana njiva, 18. 8. 1971, št. 33.

Bom šel na planince, Nova mladika, 9, 1971, str. 331–338.

Fotografija, Nova mladika, 9, 1971, str. 359.

Barbara je bolna, Kmečki glas – Pisana njiva, 27. 10. 1971, št. 43, str. 70.

Pesniška zbirka, Nova mladika, 3, 1972, str. 93.

Misli, Nova mladika, 7, 1972, str. 270.

Greznica, Družina, 15. 7. 1973, str. 6.

V Skoblovem malnu, Rodna gruda, 1, 1974, str. 33.

Romanje, Družina, 21. 7. 1974, str. 6.

Njenih dvajset let, Družina, 18. 8. 1974, str. 4.

Žandarjeva puška, ITD, 29. 6. 1975, str. 9.

Dedek, povej, Kmečki glas – Pisana njiva, 30. 9. 1987, št. 39.

Plašč, Kmečki glas – Pisana njiva, 17. 2. 1988, str. 17.

Martinček, Kmečki glas – Pisana njiva, 20. 4. 1988, str. 10.

Kozja mama, Kmečki glas, 27. 4. 1988, str. 23.

Žemlja, Kmečki glas – Pisana njiva, 8. 6. 1988, str. 17.

Povestice, Kmečki glas – Pisana njiva, 12. 10. 1988, str. 16.

Martinček na godovanju, Kmečki glas – Pisana njiva, 25. 1. 1989, str. 10.

Pomlad že prišla bo ..., Kmečki glas – Pisana njiva, 22. 2. 1989, str. 10.

Zimski počitek, Kmečki glas – Pisana njiva, 8. 3. 1989, str. 10.

Na velikansko nedeljo, Kmečki glas, 29. 3. 1989.

Tlaka, Kmečki glas – Pisana njiva, 31. 5. 1989, str. 9.

Tisoče so jih selili, Zgodba mojega življenja – Zdravje, 5, 1990, št. 129, str. 48.

Miklavžev večer, Kmečki glas – Pisana njiva, 5. 12. 1990, str. 10.

Dokler sva še oba, Kmečki glas – Pisana njiva, 19. 12. 1990, str. 10.

Fundežev in Flerjanov stric, Kmečki glas – Pisana njiva, 1990.

Pravičnik in krivičnik, nadaljevanka, 1990.

Ko b ve dekleta vedle to!, Kmečki glas – Pisana njiva, 9. 9. 1992, str. 13.

Polončica, Kmečki glas, 7. 2. 1996.

Maja vse ve, Kmečki glas – Pisana njiva, 13. 2. 1996, str. 13.

Blažek, Ognjišče, 5, 1996.

Ivanka in lunica, Ognjišče, 8, 1996, str. 47.

Ne bojte se, Ognjišče, 1996.

Ne bojte se, Kmečki glas, 1996.

Koliko sonca imate tukaj, Ognjišče, 6, 1997, str. 22.

Naša svečnica, Mavrica, 2, 2006, str. 10–11.

Mamina tolažba, Mavrica, 3, 2006, str. 26–27.

Njenih dvajset let, Družina.

Pot iz Raven do Št. Ilja, Kmečki glas – Pisana njiva.

Bomo plačali, Kmečki glas – Pisana njiva.

Povodenj, Kmečki glas – Pisana njiva.

Piranske počitnice, Kmečki glas – Pisana njiva.

Lojzka, Kmečki glas – Pisana njiva.

Šupcov oče – vič, Rodna gruda.

Prvo in poslednje srečanje s Ksaverjem Meškom.

Maja piše, Kmečki glas – Pisana njiva str. 8.

Težko Miklavžev darilo, Kmečki glas, str. 9.

Oprosti, Martica!, Kmečki glas.

Vsi so radi doma, Kmečki glas, str. 15.

V rebri, Prosveta – Chicago.

Želje, Prosveta – Chicago.

Pusti me, naj se derem, Kmečki glas – Pisana njiva.

Pričakujemo tvoje ljubezni, Kmečki glas – Ljudje med seboj.

Slišimo le tiste, ki glasno kričijo, Kmečki glas – Ljudje med seboj.

Tri zgodbice, Kmečki glas – Pisana njiva.

»Kruhek spi!«, Kmečki glas – Pisana njiva.

Trebeliški Martin, Kmečki glas – Pisana njiva.

Fundežev in Flerjanov stric, Kmečki glas – Pisana njiva, str. 16.

Porcelanasta krava, Kmečki glas – Pisana njiva, str. 10.

Težko Miklavžev darilo, Kmečki glas – Pisana njiva, str. 9.

Pomlad že prišla bo ..., Kmečki glas – Pisana njiva, str. 10.

Mačka – bahačka, Kmečki glas – Pisana njiva, str. 12.

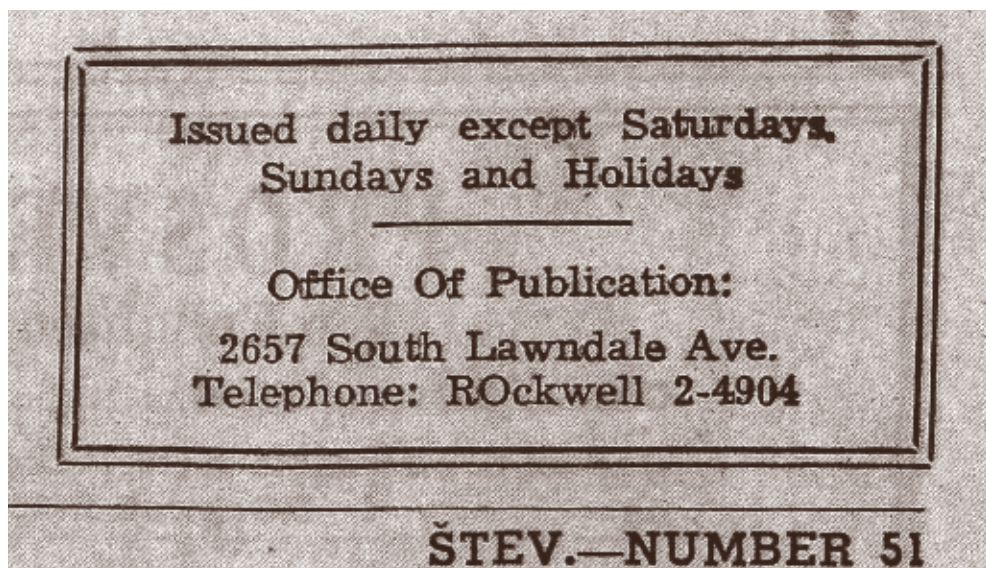
Za dva kovača.

V ograji.

Sosedje.

Nesreča.

Štrajtov pastir.

Prosveta – glasilo Slovencev v Ameriki (Chicago).

Naš kovinar, 3. 7. 1938, str. 1.

Publicistka in družbeno dejavna

Marija Brenčič Jelen je z leti čedalje bolj občutila zapostavljenost kmečke žene v družbi.

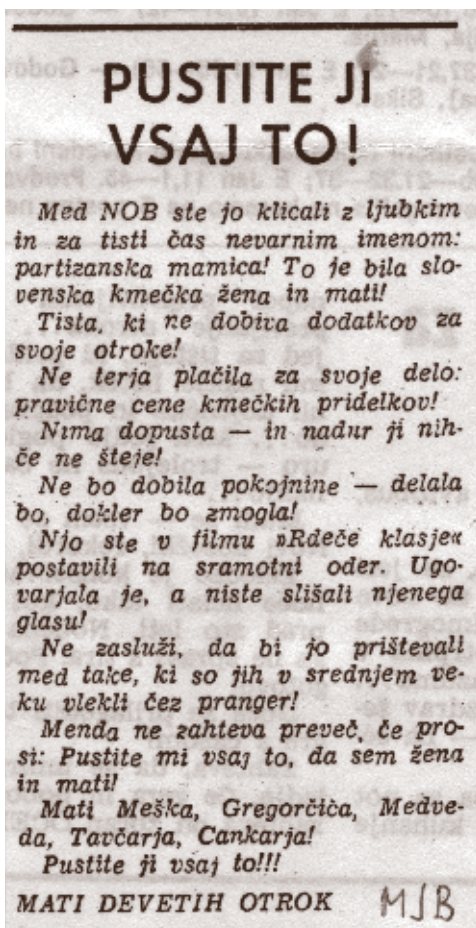
Na okroglih mizah v letih 1971 in 1972, ki se jih je na povabila takratnih zbornic, združenj in sekcij udeleževala, se je aktivno zavzemala za pravno izenačenje in vrednotenje statusa kmečke žene z delavkami v drugih dejavnostih.

Pri tem se je opirala na načela, ki so takrat že veljala v drugih razvitih deželah in deželah v razvoju.

Zavedala se je, da je nesorazmerje položaja kmečke žene velika ovira, ne le za obstoj kmetijstva na podeželju, pač pa tudi za njegov hitrejši napredek.

Rešitev je videla v tem, da se kmečkim ženam omogoči strokovno in drugo potrebno izobrazbo, ki jim po vsej pravici pripada; tako bi se lažje uveljavljale v družbi in posledično ostajale na kmetijah.

Sodelovala je pri predlogih, ki jih je pripravljala Skupščina socialistične republike Slovenije na temo o starostnem zavarovanju kmetov, o dedovanju kmetijskih zemljišč in zasebnih kmetijskih gospodarstev, opozarjala na problematiko na področju sadjarstva in se pisno odzivala na tekočo družbeno problematiko.

Pustite ji vsaj to! Družina, 21. 3. 1971, str. 12.

Udejstvovanje v javnosti:

Posvetovanja o Zakonu o združevanju kmetov, Republiška konferenca SZDL, Kmečka sekcija, Gospodarska zbornica SRS, Iniciativni odbor za ustanovitev Zadružne zveze SRS.

1971 Sodelovanje pri oblikovanju tez o pokojninskem zavarovanju kmetov na sedežu republiške konference SZDL Ljubljana.

1971 Zbor kmetov, Vprašanja in predlogi ob pokojninskem zavarovanju kmetov.	Vsi so radi doma, Kmečki glas, 24. 3. 1971, str. 15.
1972 Zakaj se kmečka žena javno ne udeleži?	Pri Blažu Mavrelu na Strojni, Nova mladika, št. 4, 1971, str. 150–152.
1972 Pogovori za okroglo mizo o položaju in vlogi kmečke žene na Republiški gospodarski zbornici v Ljubljani.	Na obisku pri Mariji Kmetovi, Nova mladika, št. 5, 1971, str. 171–172.
1972 Vztrajanje pri predlogu izplačevanja pokojnin kmetom.	Bo kmečka žena ob strani?, Kmečki glas, 27. 10. 1971, št. 43, str. 27.
1972 Sodelovanje na Okrogli mizi – Kmečki glas (pogovori o izboljšanju priloge Pisana njiva).	Tebi, kmečka mati, Družina, 5. 3. 1972, str. 9.
1987 Iz starih časov.	Selili so nas, Nova mladika, št. 4, 1972, str. 132–135.
1987 Protestno zborovanje, Je to pomlad? Je to še maj?	Ne zakrivajte oči!, Novi tednik, 24. 5. 1973, str. 10.
1988 Cankarjeva knjižnica Vrhnika, ZKO Vrhnika, Sodelovanje na literarnem večeru amaterskih ustvarjalcev.	Prvo in poslednje srečanje s Ksaverjem Meškom, Družina, 20. 1. 1974, str. 3.
1993 Problematika – sadjarstvo.	Odšli so – Davida Puntar, Družina, 19. 5. 1974, str. 3.
Objavljeni njeni članki:	Dragi striček!, Mladi Slovenec, 11. 7. 1937.
Pismo z dežele, 1936.	Dve minuti za zdravje, Družina, 21. 3. 1971, str. 13.
Pričakujemo tvoje ljubezni, Kmečki glas, 11. 5. 1967, str. 9.	Iz starih zapiskov, Kmečki glas, št. 20, 20. 5. 1987.
Ne strašite otrok, Kmečki glas, št. 3., 15. 1. 1970.	Bobovc je kot pavr, Kmečki glas, 23. 5. 1990, str. 13.
O filmu: Na klancu, Družina, 21. 3. 1971, str. 15.	Nagovor bratu Francetu ob pogrebni maši v Kočevskem Rogu, 8. 7. 1990.
Pustite ji vsaj to, Družina, 21. 3. 1971, str. 12.	Ne bojte se! Ognjišče, 10/1996, str. 22, 23.
Dve minuti za zdravje, Družina, 21. 3. 1971, str. 13.	Veroučni abecedniki, Ognjišče, 9/2000.
	Napisi na zvonovih, Kmečki glas, str. 8.
	Če bi ženske hotele.

Zakaj se kmečka žena javno ne udejstvuje?

Tako smo brali pred nedavnim v "Kmečkem glasu". Odgovorjam: Ker ne uterme, saj že od nekdaj podpira tri vokalne pri hiši. - Drugi varok je: ker je njeno udejstvovanje brez pomena. Na primer:

Na zboru kmetov zadnjo nedeljo septembra 1. 1971. sem prebrala svoje predloge o pokojninskem zavarovanju kmetov. Na zahtevo vseh zbranih kmetov so na velenjski občini ta zbor razmnožili in razposlali v pet časopisov. Niti en časopis, med temi je tudi "Kmečki glas", ni omenjenih predlogov objavil. Zakaj?

Objavil je, kakšen način zavarovanja ima avstrijski in kakšnega italijanski kmet. Je pa naša stvar, kako si uredimo življenje mi! Namreč, kako si ga bomo uredili, je odvisno od nas samih!

Kmečka žena je že od pamtiveka enakopravna z moščen, saj je vprežena v enak jarek, kakor mož. Poleg svojih poklicnih dolžnosti žene in matere, je stalno zaposlena - le da njeno delo ni plačano, saj tudi moženo ni pravično plačano.

Teze o pokojninskem zavarovanju kmetov kmečke žene sploh ne priznavajo. S parelo: ena pokojnina na eno posestvo odrekajo ženi pravico do tiste najmanjše pokojnine, ki je predvidena za kmeta.

Vprašam: Zakaj tako ostre zahteve za pokojnino kmečke žene? Prvič: starost! Delavka ima pravico do pokojnine, ko je stara 55 let. Drugič: Delavka ima pravico do pokojnine za možem, namreč družinske, kot je predvidena za kmetico - ko je stara 45 let, če nima otrok! Če pa ima otroke, dobivajo ti pokojnino za očetov in s to pokojnino živi vsa družina - tudi, če je žena mlajša!

Žena delavca ima pravico do družinske pokojnine, če ji mož umre eno leto po poroki. Zakaj se zahteva za kmečko ženo, ki ima pravico do osebne pokojnine, petletna zakonska zveza in tako visoka starost, da dobi samo družinsko pokojnino. - Pred dnevi mi je dejala upokojenka: "Smešno, da toliko pišejo in govorijo o kmečki pokojnini - saj je nikjer ni!"

Res je ni in je tudi ne bo kmalu! - In zakaj bi morali kmetje reci: 75letni kmetje šele uveljavljati svoje pravice? Predstavljate si 75letne ljudi na samotnih kmetijah, da bodo pisali prošnje in jih nosili na občine?

In če bodo delali prošnje, bo vse to prošnje moral nekdo reševati! Zakaj toliko nepotrebne administracije?

Zakaj ne bi dali takaj vsem nad 60 let starim kmetom in vsem nad 55 let starim kmeticam, pa stricem in tetam, ki so delali na erantu tiste najmanjše pokojnine, ki so jo pošteno zaslužili?

Mislila, da je to mogoče. Treba je samo malo dobre volje, pa omejiti izdatke, ki niso tako potrebni, ali vsaj ne tako nujni!

Pokojnina naj bo enaka za vse. Daje naj je republika, ne pa posamezne občine, ker bo to za nekatere občine le majhen izdatek, za druge pa nemogoče breme. Zakaj toliko administracije, ki ni potrebna?

Smo v dobi razbijanja tabujev, pa razbijmo še enega! Ne bom se ustavljala pri tem, da so nekateri bili bolj aktivni ob "uveljavljanju svojih pravic", kakor pa med vojake samo. Povek naj samo en primer: ko so nas 1941/1. odpeljali Nemci, so mnogi takozvani "borci" dvigali obe roki na Heil Hitler, ali pa so prekrizanih rok čakali na tisti odrešilni datum, ko bodo postali zavedni Slovenci.

Miha Stropnik, komunist, mi je nekoč rekel: "Vse prasko, dobljene pri fantovskih prestopih, vse poškodbe pri delu, celo telesne okvare - vse je šlo na račun MOB." - Mi moj namen, govoriti o tem, povek pa, da je mnogo in premočno postrtovalnih ljudi, ki niso pomislili zaradi plačila, ampak zaradi stvari same. Niso pričakovali, ne zahtevali in tudi ne dobili nobenega plačila!

Če je nesposabetno govoriti o pokojnini, ki je ni, je enako nesposabetno govoriti o pokojnini kmetov-bojnikov. Borci so Hrvati, mi smo pa Slovenci!

Po teh tezah kmetje-borci sploh odpadejo. Če bo kmet hotel dobiti pokojnino, mora posestvo oddati drugemu. Tako uničenje davka posestvu kmetaborca odpade,

Potegujen se za osebnost pokojnine kmečke žene! - To bi bilo vsaj neko priznanje, da kmetica v naši družbi, če je že zapostavljena in ne upoštevana - vsaj ni odveč! - Kmečki otroci zdaj dobijo ob rojstvu 20.000.- starih dinarjev. Ni veliko, a če si v stiski, je ta vsota velika. In veliko je vredno tudi to občutje, da kmečki otrok naši skupnosti ni odveč, čeprav ni ni pripravljena priznati za anakovrednega drugim otrokom!

Pred kratkim smo brali v smi številki "Kmečkera glas" o dveh dekletih. Ta razlika se je tako prizadela, da sem se vprašala: ali se še moremo imenovati socialistična družba? Presodite:

Prvo dekle nima drugih skrbí, kakor učenje. Oskrbljena je z vsem, kar je potrebno in morda tudi s tistim, kar ni potrebno za življenje. Živela je s fantom, ko se zdaleč ni bila zrela za zakon. Tega fanta zdaj, razumljivo sovraži. - Opazuje do potankosti svoje telo in se zaradi skoraj neopazne nepravilnosti, boji raka in misli na samomor. - Želi si pa otrok, torej je v njej po naravi nekaj lepota in dobrote.

Zdravnica priznava, da je to primer otroka današnjega časa. Starši mu nudijo vsega, zato pravzaprav nima nobenih želja in nobenih ciljev, ampak občuti notranjo praznoto. Zdravnica ji je za telesne pomanjkljivosti /če se tega sploh lahko tako reče/ dala nasvete. Za njeno notranjost pa je le povrsno poskrbelo - tega pa je dekle najbolj potrebno.

Drugo dekle je skromno. Menda s Kozjanskega. Zaradi bolezni se ni mogla dosti naučiti in je to hotela nadomestiti ponoči, kar bi ob slabem uspehu izrabila štipendijo, domači jo pa ne morejo študirati. Vzgojiteljca ji je to dovolila, druga pa je zazrozila, da mora plačati elektriko, če se hoče učiti delj, kot je dovoljeno. Dekle bi si pritrvalo nalogo, da bi plačala elektriko. "Kaj boš plačala, reva, ko te živi država!" je bil odgovor neprijazne predstojnice. Dekle je ta dožudek opisalo v "Kmečkem glasu". - Mihač ni naredil zraven kakšne pripombe, meni se je pa le porajalo vprašanje:

"Katero od teh dveh deklet v resnici 'živi' država?"

Mislim, da je kmečko dekle, ki preživi počitnice ob delu na gruntu ki nima časa misliti na svoje telesne pomanjkljivosti, zlasti, če teh v resnici ni - ki niti v času resne bolezni ne pomisli na raka ali na samomor - le upravičeno na štipendijo in ji je ni treba očitati.

Prav tako je, mislim, tudi kmečka žena bila že zdavnaj upravičena da dobi pokojnino in sicer osebnost. In s 55 letom. Ta zahteva je v primeri z njenim delom, ki zdaleč prekaša delo marsikaterih delavk, res smelnostna in ne bi bilo za uresničenje razpravljati leta in leta. Ob popisu prebivalstva je bila kmečka gospodinja vpisana kot "vzdrževana oseba" in kot taka tu nima pomena, da nastopa v javnosti.

Po vojski sem brala v "Kmečkem glasu" besede neke učiteljice, ki jih je namenila pohoraki materi desetih otrok: "Delata naj oče in mati, otroka pa naj privoščita 'boljše' življenje!" In smo brali jokave članke o trd srčnih kmečkih starših, ki silijo otroke k delu, ki jim ničesar ne nudijo... Brali smo članke z naslovi: Brez počitnic! Takrat še ni bilo niti rubrike: Vem, da ne boste objavili! in kmetje nismo smeli povedati, da kakor naši otroci, tudi mi nismo imeli nobenih počitnic!

Zdaj pa, nasprotno beremo, da otroci ne skrbijo za ostarele starše in se ni kar zdi to pisanje zelo podobno onemu prvega. Res je, da je dolžnost staršev, da skrbijo za svoje otroke in obratno - a zakaj bi v polni meri to ljalo samo in izključno za kmečke starše in za kmečke otroke? Zakaj so pa drugi otroci deležni otroškega dodatka in zakaj so drugi starši preskrbljeni s pokojnino, ki je plod njihovega življenjskega dela - če jo seveda, dočaka,

"Saj te pokojnine ne bo nihče ušakal!" so smajevali z glavami v soštanju na zboru kmetov. Ljudje na zaupajo. Praviše: "Nekaj let bomo plačevali potlej bo pa vse skupaj zaupalo!" - Če bi pa takoj in vsem začeli izplačevati pokojnino, bi to nezaupanje namah izginilo! - Ta denar ne bi bil proč vržen, ampak bi se borilo obrestoval, ker bi mladi imeli neko zaupanje, da ne bodo ostali na starost po smršestdesetletni delovni dobi brez vsega, kakor so zdaj njihovi starši!

Moja je pesem!

Priznanja:

Leta 1969 je bila izbrana za najboljšo sodelavko Kmečkega glasu – Pisana njiva ter za poezijo in prozo prejela prvo nagrado, sliko Vlada Parežnika iz Mozirja.

Prva nagrada za poezijo in prozo –
slika Vlada Parežnika, leta 1969.

Leta 2019 je Krajevna skupnost Podlipa - Smrečje podelila posthumno priznanje v spomin in zahvalo ob 100-letnici rojstva Marije Brenčič Jelen, ki so ga prevzeli njeni sorodniki.

Mnenja nekaterih literarnih znancev:

Marija Kranjec, Sveti Tomaž:

Draga mi poetka! Že davno sem poizvedovala in končno le izvedela iz »Našega doma« kdo je in v kakšnih okoliščinah živi naša tako silno čuteča priljubljena pesnica, ki jo poznam iz »Kmečke žene« in iz drugih revij in listov.

Jože Pogačnik, dr.:

Bodite Bogu hvaležni za vsak dan življenja, življenje je velik dar božji!

Uspeh ali neuspeh, je stranska reč. Boriti se pa morate. V vaših razmerah storite, kar morete. Bodite pripravljeni na vse, svet hvaležnosti ne pozna. Največje plačilo za vaš trud je notranje zadovoljstvo in zadoščenje pred samo seboj. V vaših literarnih znancih imate dobre vodnike in odkrite prijatelje. Tudi to je dar božji, ki ga cenite!

Marija Kmetova:

Kako vse drugače je znala zapeti Marija Brenčič! Tudi njo je življenje teplo - v sentimentalnosti pa, hvala Bogu, ni zašla. Zato so nekatere njene pesmi pravi biser.

Ladislav Lenček:

Bodite hvaležni Gospodu za ta dar in uporabljajte ga njemu v čast in soljudem v korist ter v svojo lastno srečo v tihi dolini.

Franc Sušnik, prof. dr.:

Dragocene stvari so to! Velika vrednost je v njih; ki sicer niso umetnine, presenečajo pa po svoji uglajenosti in občutnosti.

Jože Jankovič, Kostanjevica na Krki:

Vaše pesmi vsem zelo ugajajo. Dne 1. dec. bo donela vaša pesem »Domovina« iz otroških grl na naši šoli.

Heda Pehani, Ljubljana:

Bog vas blagoslovi, vi ljuba pevkica! Vaše pesmice so pravi oddih v dneh sive vsakdanjosti, več oseb se je tako izrazilo. Meni osebno so neskončno ljube in se vam iskreno zahvaljujem, da nam dajete od svojega bogastva.

Fr. Ksaver Meško:

Velik dar vam je dal ljubi Bog!

France Kunstelj:

Napisala je nad tristo pesmi, med njimi mnogo lepih in globokih; njena klasična tvornost premore: sonetni venec, pesem z akrostihom, triolet, vinjeto, idilo, glosa.

Joško Lindič:

Edinstven primer v slovenskem slovstvu, da bi tako mlado, preprosto, kmečko dekle pesmi samo izdalo in samo prodajalo.

Ferdinand Kolednik, dr.:

Pozdravljena, slovenska deklica! Še kot izseljenski duhovnik v Franciji sem rad prebiral pesmice, zdaj pa, ko delujem med slovenskimi otroci na Koroškem, še rajši preglemam, kar je podpisano z Marija Brenčič.

Urednica Kmečki glas:

Marija Jelenova je ena najzvestejših in mo-ram reči, ena izmed najboljših. Pero suče spretno, jezikovno ji ni ničesar očitati, še več, pisanje popestri z narečnimi posebnostmi, s starimi, skorajda že pozabljenimi izrazi, stilno je zvesta sama sebi in pripovedovati zna silno zanimive zgodbe iz povsem vsakdanjega življenja oziroma življenj.

Lea Fatur:

V zgodnji mladosti mi je pretresal Gregorčič srce, na starost pa doživim, da me gane vaša, kakor iz jutranje zarje zajeta in z rosno tančico pretkana poezija. Obvaruj Vas Bog!

Spomini na Brenčičeve (Gojerjeve):

Marija Kogovšek – sosedka, Mevlova Min-ka iz Podlipe, rojena leta 1939, je 14. 10. 2018 napisala spomine na Marijo Brenčič, mamo Marije Brenčič Jelen:

»Gojerjeva mama je bila naša sosedka. Rodila se je v Smrečju, v Kajndolu nad Podlipo. Poročila se je z našim sosedom, Gojerjevim Anžetom.

Bila je zelo skromna in tiha ženska. Ni se družila z vaščani, kot je bila navada po vaseh. Delala je počasi, vendar vztrajno in z razmislekom. Ni kazala zagrenjenosti, čeprav je boleče žalovala za sinom Francem, ki je bil po drugi svetovni vojni, leta 1945, ubit. France je bil gospodar pri hiši, zato je bil zanj še večji udarec.

Spominjam se, da je vsak dan hodila k maši, oblečena v dolgo nabrano krilo do tal in posuto z modrimi rožami. Pozimi pa se je ogrnila s toplim pletom. Ruto je imela zmeraj povezano spredaj, tudi pri delu, druge gospodinje pa povezane zadaj. Pri nas je bila krstna botra desetim otrokom. Botra je bila tudi vsem štirinajstim Jerebčevim otrokom. Za vsak otrokov krst je darovala pogačo in plenico.

H »Gojeri« smo radi zahajali Jerebčevi in Mevlovi otroci in se igrali z njenima vnu-kinjama Anico in Marijo. Zmeraj so imeli veliko nasušenih krljev, s katerimi so nam postregli. Kadar so jedli sok (moč-nik), je mama dajala s svojo žlico tudi nam otrokom v usta. Enkrat njej, drugič nam, dokler ga je bilo kaj. Oj, kako je bil dober.

Mama je bila najbolj vesela, kadar je prišla na obisk hčerka Mici z družino. Živela je na Štajerskem, koder je bila poročena. To je znana Marija Brenčič – Jelen, pisateljica in pesnica. Pripeljali so se z vozom zapra-

vljivčkom. Mama in Mici (Marija) sta bili v zelo dobrih odnosih.

Na Gojerjevo mamo imam lepe spomine in kakor je tiho živela, tako se je tudi tiho poslovila z naše zemlje.«

Franc Buh – sosed, Jerebčev Frence, s Podlipi je dne 14. 10. 2018 pripovedoval:

»O Mariji je moja mama večkrat pripovedovala, kako je kot mlada deklina, z beležko ali s kosom časopisnega papirja v roki, hodila po bregu nad cesto in pisala pesmi.

Po njeni poroki sem jo v Podlipi videl prvič leta 1945, ko je bil miting v gasilskem domu. Pripeljala se je na vozu s konjsko vprego in prinesla breskve. Pozneje so s konji prihajali v Podlipo večkrat, za par dni skupaj, ker so v Širokem potoku pripravljali drva. Prenočevali so pri Mevlavih ali pri nas doma, pri Jerebčevih.

Poplava leta 1926 ni dosegla pragu Gojerjeve hiše, kot piše Marija. Voda je pritekla le v Kovačevo hišo, ker je bila tam najnižja točka. Takrat pa je pri šoli odneslo s ceste s konjsko vprego vred Smrekarja iz Smrečja, ko se je vračal proti domu, vendar se mu je nižje ob potoku uspelo rešiti. Marija je bila takrat še otrok, zato je poplavo doživljala še bolj grozeče.«

VIRI:

Informatorji:

Marija Brenčič Jelen, osebna bibliografija

Marija Jelen, hči

Blaž Jelen, sin

Janez Žitko, mož nečakinje Anice Žitko

Jože Brenčič, nečak

Marija Kogovšek, sosedka Gojerjevih

Franc Buh, sosed Gojerjevih

Wikipedija – Marija Brenčič Jelen.

Zgodovinski arhiv Ljubljana.

Narodna in univerzitetna knjižnica: str. 348 (Brejc-Brenčič) do str. 349 (Brenčič-Brgič), št. 10035 do 10191.

Objavljeni članki o Mariji Brenčič Jelen:

MK: *»Bistre glave je slovensko dekle« Rada bi šla za služkinjo – pa zлага pesmi*, Slovenski dom, 4. 8. 1936, str. 3.

Družba za širjenje vere: *Zahvala Mariji Brenčič za izvirno misijonsko prireditveno gradivo* (članek v časopisu v obdobju od 1936 do 1939).

Jela: *Poznate Podlipo?*, Kmečka žena, št. 8, 1938, str. 212.

Neža Maurer: *Vzdih cvetne dobrote*, Kmečki glas, 6. 6. 1968, str. 10.

Lucija Ušeničnik: *Najboljši sodelavci v letu 1969*, Kmečki glas – Pisana njiva, št. 22.

M. Hrustl: *Spomini na preteklost. Lucija Ušeničnik, Najboljši sodelavci v letu 1969*, Kmečki glas – Pisana njiva, št. 22.

Tone Štrus: *Pesnica, mati in kmetica*, Tovariš, 20. 1. 1970, str. 34–37.

Julka Fortuna: *Pojdimo na Štajersko!*, Kmečki glas – Pisana njiva, št. 10, 10. 3. 1971, str. 38.

Lojze Trstenjak: *Naš mladi rod bo tak, kakor ga bomo vzgojili!*, Večer, 1. 4. 1971, str. 17.

Nadja Engelma in Franja Papis: *Kmečki ženi spoštovanje in priznanje*, Kmečki glas, 8. 3. 1972, str. 14.

A. B.: »Pisana njiva« za »okroglo mizo«, Kmečki glas – Pisana njiva, št. 19, 10. 5. 1972.

J. F.: *Mir sinje višave*, Družina, 14. 1. 1973, str. 7.

Julka Fortuna: *Spev tihi dolini*, Rodna gruda, št. 2, 1974, str. 13.

Anka Voh in Janja Rotovnik: *Glasiło št. 1 OŠ Gustav Šilih*, 1989–1990, str. 7–9.

Anka Voh in Janja Rotovnik: *Intervju z Marijo Jelen*, Naš čas, 1990, str. 14.

Alenka Regally: *Bobovc je kakor pavr*, (1990 ?).

Marija Jelen: *Klemšetova mama pa sadje suši*, Brazde, 17. 10. 1991.

Vinko Šmajš: *O Šentiljskem rojaku Antonu Jelenu in Mariji Brenčič*, Naš čas, 16. 9. 1993, str. 9.

Jože Zadavec: *Z zrelo dušo v otroštva čas*, Družina, (1995?).

Marija Jelen: *Šentilj pri Velenju*, Družina, 19. 11. 1995, str. 4.

B. Š.: *Elektriko hočemo!*, Naš čas, 29. 1. 1998, str. 1.

T. P.: *Srečanje – Vitko Pungartnik*, Naš čas, 19. 2. 1998, str. 8.

Marija Jelen: *Elektriko hočemo*, Kmečki glas, 18. 3. 1998, str. 18.

Marija Jelen: *Življenjepis Marije Jelen za Radio Ognjišče*, 10. 3. 2010, str. 1, 2.

Sonja Malovrh: *Literati našega kraja*, Naš časopis, št. 10, 2013.

Jani Pukmajster: *Razstava ustvarjalnosti*.

BŠ: *Sadjarstvo in Sedem ključavnic*.

Ivan Pečnik: »Vedno sem rad zidal«, Zbrano delo župnika Ivana Pečnika, Založba Salve d. o. o. Ljubljana, 2014, str. 118–119.

Polona Zalokar: *Podlipska dolina, Hiše se spremenjajo, sledovi ostajajo (IV. del)*, Vrhniški razgledi 18, 2017, str. 159–160, Muzejsko društvo Vrhnika.

Neznani avtor:

Listnica Kotičkovega strička: Marija Brenčič, Podlipa pri Vrhniku, Slovenec, 23. 1. 1938, št. 18.

Obisk pri najmlajši, Straža v viharju, 19. 5. 1938, str. 114, št. 28, leto IV.

Pesnica Marija Brenčič ljubi samoto ..., Kmečka žena, 1938, št. 7–8.

Materinska proslava, Mamice svoje z dejanji slavimo, Slovenec, 19. 3. 1939, šte. 66.

Iz torbe Kotičkovega strička, Slovenec, 19. 1. 1941.

Marija Jelen - Brenčičeva, Šaleški rudar, 12. 10. 1967, str. 8.

Marija Jelen - Brenčič, *Vzdih cvetne dobrave*, (rubrika: Prebrali in ocenili smo vas), 1968.

Vrisk Jasne planine, Kmečki glas – Pisana njiva, št. 17, 22. 4. 1970.

Prebrali in ocenili smo za vas – MJB, Vzdihi cvetne dobrave – Spev tihe doline, II. zvezek.

Bo kmečka žena ob strani?, Kmečki glas, 1971.

Kaj mi pomeni Jezus iz Nazareta? Družina, 11. 8. 1974, str. 8.

Je to pomlad? Je to še maj?, Viharnik, 1987.

Urednica KG: *Stiska s prostorom*, Kmečki glas, 12.

Spremna beseda k literarnim delom Marije Brenčič Jelen:

Marija Brenčič Jelen, *Sedem ključavnic*, žepna knjižica Ognjišča, 31, Ognjišče Koper 1995.

Marija Brenčič, *Spev tihe doline, Besede literarnih znancev*, ponatis 1987, Bizjak, Titovo Velenje.

Objavljeni članki o možu Antonu Jelenu
90 let drevesnice 1919/20 – 2009/10.

B. Š.: Črtice, naslovljene »Moj križev pot«.

Topel družinski večer, poln spominov, Naš čas.

Spremna beseda o knjigi Moj križev pot, 2001.